

Vrolijke jongensstreken

J.F. Oltmans

bron

J.F. Oltmans, *Vrolijke jongensstreken*. Het Goede Jeugdboek, Amsterdam z.j. [ca. 1950]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/oltm004vrol01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

Hoofdstuk I.

Brams geboorte.

Het was één van die mooie zomerse dagen, toen pa Schenk, hofmeester aan boord van de 'Indiapore' een telegram ontving van de volgende inhoud: 'Heden zoon geboren. Welke naam moet ik geven? Moe.'

Was me dat eventjes wat. Een zoon. Jarenlang had hij op 't bezit van zo'n exemplaar gerekend, want een zoon zou - dat vond hofmeester vanzelfsprekend - op de vader gelijken. En die zou natuurlijk ook bij de marine gaan, om later op de grote vaart te komen. Toen er dan ook drie jaar geleden een meisje geboren werd, was zijn teleurstelling geweldig groot. 'n Meisje was, volgens de hofmeester, een van die wezens, die altijd kouwelijk zijn en nooit van moeders pappot weggaan. Van die landrotten, die nog nimmer het zoute water bevaren hadden. Ja, je had er wel uitblinkers bij, maar niet te veel. O, neen. Niet te veel.

En nu had hij dus een zoon. Tjonge, tjonge. Van blijdschap maakte hij een luchtsprong, zodat het blad met port en beschuitjes, welke hij juist voor de herenrookkamer in orde had gemaakt, op de grond viel. En Ali, de Javaanse oppasser, die juist binnenkwam, keek met grote, niets begrijpende ogen naar de anders zo ordelijke en nette toewan hofmeester,

welke vandaag door een of andere boze geest behekt was geworden, of misschien gestoken was door een venijnige wesp. En op zijn zangerige toon vroeg hij, terwijl met zijn vinger z'n voorhoofd beroerende:

- Toewan niet lekker ja? Toewan zien molentjes?

- Wat molentjes; - brulde de hofmeester - als je niet weggaat, dan zal ik je molentjes. Als je een heugelijk bericht krijgt dat je een zoon hebt gekregen. Hoe vind je dat, Ali? Ik heb een zoon!

- Ali dat heel gewoon vinden ja. Heel wat mensen een zoon hebben ja. Ali ook zoon van zijn vader. Niets groots ja, toewan hofmeester.

Met die man was niet te praten. Wat kan hem nou die andere vaders met hun zonen schelen?. Die hadden toch niet zo een zoon als hij. Welneen. Zijn zoon was een prachtkind. Daar vond je in de wereld geen tweede van. Over vier weken was hij thuis en dan stond z'n jongen hem al aan de deur op te wachten. Misschien sprak hij dan al. Want zijn jongen moest beslist een wonderkind zijn. En met een geweldige sprong, de port voor de rookkamer port latend, was hij de room uit en holde naar de brug om de 'ouwe' - dit is de benaming waarmede men de kapitein van 'n schip bejegt - 't heugelijke feit mede te delen, Ali achterlatende in de heilige overtuiging dat de toewan gek was, of, om z'n eigen term te gebruiken, 'toewan allemaal sterretjes zien ja. Van die grote sterretjes'. Na welke wijsgerige uitspraak hij zich nederzette en met z'n ondoorgrondelijk glad gestreken gezicht een gebed deed, dat Allah z'n goede toewan hofmeester mocht helpen en alsjeblijft zou maken dat hij, Ali, ook niet aangestoken werd. Waarna hij zich wijdde aan verorberen van de biscuits en de half omgesmeten glaasjes port, een bezigheid die zoveel van z'n krachten vergde, dat hij er soezerig van werd, zodat hij, zo lang als hij was, op een der banken ging liggen en weldra droomde van gek geworden hofmeesters, die hun

armen vol met pasgeboren kinderen hadden. Plots zag hij hoe ze al die kinderen naar hem toe gooiden. Jakkas, daar viel er één boven op z'n gezicht. O, bah! Wat vies. Die kleine had een natte luier. Met een schrik werd Ali wakker en keek in het grijnzende gelaat van de kok, die juist voorbijgaande Ali had zien liggen en hem met een natte dweil een tik op z'n gezicht had gegeven. Ali rende de room uit en holde als bezeten naar de kombuis, waar hij nog 't bulderende gelach van kokki kon horen, die de reuze mop aan het inmiddels toegeschoten personeel vertelde.

Schenk was de commandobrug opgeklimmen en stormde bij de kapitein binnen. 'Kap! Een naam alsjeblieft. Een naam!'

'Paramaribo!'

'Neen, neen. Geen pret, kap. Een naam moet ik hebben. Ik kreeg juist van de marconist een telegram, dat ik een zoon heb gekregen.'

'Wel gefeliciteerd, hofmeester! Je ben een reuze Bram!'

'Bram! Bram! Hij zal Bram heten!'

En zo werd, zij het op een enigszins ongewone manier, de naam van de jongste telg bepaald.

In den Helder, Bram's geboorteplaats en dus ook de woonplaats zijner ouders, lag moeder in bed, met 't pasgeboren wichtje in haar armen. Ze bewonderde z'n snuitje en was al even opgetogen als de vader. Als dat telegram nu maar terecht kwam. Zelf had ze er niet zoveel verstand van, maar haar broer had gezegd dat je 'n radiotelegram kon verzenden en toen had ze 't maar gedaan. Leuk, nou kon vader zelf vertellen hoe of z'n jongen moest heten. Wat zou hij worden. Geen zeeman, zoals zijn vader wil. O, neen, zeeman zijn en dan bij nacht en ontij op 't water..?

Moeder stond nu al duizend angsten uit, wanneer het stormde en vader uit was. En zou ze dit straks nog moeten doen om haar jongen ook? Integendeel,

gaarne had ze dat vader ook 'n betrekking aan de wal zocht. Zeeman zijn? Jawel, 't was mooi. Maar niet voor hen die thuis blijven. Niet voor de vrouwen, kinderen en moeders, die vanaf dat hun man of zoon de haven uitvaren, geen rustig moment meer hadden. Neen, haar jongen ging niet naar zee. Daar zou ze zich tegen verzetten. En liefkozend streek ze hem over z'n kruintje. 'Nietwaar, jongen. Moeder zal over je waken.'

Daar werd een telegram gebracht en Hetty, peuter van drie, met prachtige amandelvormige ogen, nam het groene briefje van de besteller aan en dribbelde op haar korte beentjes naar moeders bed. 'Hier, moetie, 'n briefje. Zeker van vader.'

Zenuwachtig ritste ze het zegel los en las:

'Fijn moeder. Naam wordt Bram!'

Vader.

'Bram! Was dat nou 'n naam! Moest haar jongen nu Bram heten? Was Petrus Albertus of Johannes Fredericus niet veel mooier? Echt iets van haar man om zo'n naam uit te zoeken.'

'Nou lieverd, Bram dan maar! Je bent toch moeders lieve jongen. Al heette je Pietje Puk.'

Hoofdstuk II.

De doop.

Zenuwachtig liep hofmeester Schenk door z'n woonkamer. Was me dat iets. Nou moest over een uurtje z'n zoon gedoopt worden en hij was nog niet eens aangekleed. Die malle kuren ook van z'n vrouw. Die wou nou met alle geweld hebben, dat hij 'n geklede jas en een hoge hoed opzette. Dat zou me 'n spul worden. En dat hij nou nergens z'n overhemdsknoopje kon vinden. Die akelige dingen zwierven overal. Altijd zag je zo'n knoop ergens liggen. Je ergerde je soms groen en geel, omdat je in iedere la, in ieder vaasje overhemdknoopjes vond. Maar nu, nu je zo'n beroerd ding nodig had, was 't nergens te vinden. Wel, waar was 't nou. Hofmeester's hoofd werd hoe langer hoe roder. Was je dit even wat. Daar moest moeder maar even bij komen. Dat ging zo niet. Hij zou straks een mal figuur slaan voor de gasten. 'Moeder! Moeder! Kom eens gauw. Gauw dan!'

Moeder, die zich bezig was te kleden, dacht dat er iets gebeurde en kwam angstig aanhollen.

'Wel? Wat is er? Iets gebeurd?'

'Gebeurd, gebeurd,' brulde hofmeester, 'Wel zeker is er iets gebeurd. Waar is nu weer m'n overhemdknoopje gebleven? Ik zoek me een bult en nergens kan ik 't vinden.'

'Maar vader. Hoe heb ik 't nou. Je knoopje zit in

je overhemd. Een wonder dat je 't niet kan vinden. Kom maar hier, dan zal ik even je boord dicht doen.'

En nog even napruttelend, liet hofmeester zich door moeder z'n boord omdoen. 'Nou, 't was wat moois. Die poppenkasterij. Moest hij, alleen omdat 't stond voor de mensen, zo'n hoge boord met staldeuren - zoals 'n staande boord met omgeslagen punten wel genoemd wordt - aandoen.'

Toen de stoet zich in beweging zette en nog maar nauwelijks een honderdtal meters gelopen had, kwamen zij een officier van vaders schip tegen. Hofmeester wilde groeten, maar had geen hand vrij. Was je dat even wat. Natuurlijk kreeg hij 'n uitbrander. Doch de officier knikte vriendelijk goede dag en riep: 'Wel geluk hoor, Schenk! Maak er een zeeman van.'

'Zonder mankeren hoor!'

Van de agitatie en misschien ook wel uit vreemdheid, was vaders hoge zije helemaal scheef gezakt en wiegelde gevaarlijk heen en weer op vaders kruin. Oom Jan, moeders broer, een genoegelijke boer van de Langendijk, die voor deze buitengewone gebeurtenis over was gekomen en vlak achter vader liep, deed niets dan prevelen: 'Hij doet 't! Hij doet 't niet! Hij doet 't! Hij doet 't niet!'

'Wat doet 't? En wat doet 't niet?' informeerde vader, die zich over dat gezegde, steeds herhaald, kwaad maakte.

'Je hoed', antwoordde Oom Jan. 'Maar hij doet 't wel.'

Inderdaad. Juist op dat moment dat vader zich met 'n nijldige hoofdruk naar Oom Jan keerde, rolde z'n mooie hoge hoed van z'n hoofd en onder luid gejuich der voorbijgangers in de goot.

'Dat is me wat moois. Dit is compleet om uit je vel te springen. Hier moeder, pak vast dat kind, dan zal ik even die glimmende kachelpijp gaan ophalen.'

Echter wilden nog meerdere personen dit doen,

zodat het een dringen en duwen werd van je welste, met het treurige gevolg dat, toen vader eindelijk z'n hoofddeksel terug had, er van de mooi zijden glans niets meer te bespeuren viel en er van de hoed zelve niets meer was, dan 'n vormeloos in elkaar gedeukt ding.

‘Jasses’, zei moeder. ‘Dat is me 'n grap. Dat kost minstens vijftien gulden van 'n nieuwe. Buiten die rijksdaalder van 't huren’.

Doch vader troostte haar direct: ‘Ben je mal, meid. Wat hindert dat nou. Laat die dooppartij van onze jongen nou wat meer kosten.’

En met 'n resoluut gebaar deponeerde hij 't vormeloze hoopje op z'n hoofd, waarna de stoet zonder verdere ongelukken de kerk bereikte. Terwijl ze met de genodigden het gebouw binnenstapten, bemerkte vader, dat kleine Bram bezig was iets in z'n luiers te doen, 'n gewoonte, die kleine kinderen wel meer hebben. Angstig keek vader rond, tot z'n oog viel op de in Zondags pak gestoken Oom Jan, die grijnzend naar vaders ingedeukte hoge hoed stond te kijken. Nu zou hij 't hem betaald zetten. Oom Jan zou, als een der naaste familie-leden, kleine Bram ten doop houden. En voor dat Oom Jan er erg in had, deponeerde vader het doorweekte bundeltje in Ooms armen, met de hartelijke woorden: ‘Hier Jan. Jij bent een beste. Houdt jij nu Bram maar ten doop.’

Oom Jan, 't natte bundeltje voelende, wilde protesteren, doch juist kwam dominé binnen en Oom moest, willen en wetens, met 't bewustzijn dat z'n mooie Zondagse pak voor goed bedorven was, Bram gedurende de plechtigheid in z'n armen houden. Wat had hij dat even fijn gedaan. Die zou hem ook niet meer uitlachen. Nu moest hij echter opletten wat dominé zei. Gek, vond vader. Wat krijg ik 'n raar gevoel in m'n body. Zou ik misschien de griep krijgen? 't Kriebelde hem in z'n keel. En daar had hij waarachtig al tranen in zijn ogen ook. Zeker ver-

kouden. Of.. of.. zou 't zijn omdat daar zijn jongen, zijn eigen jongen, gedoopt werd? Was hij soms zenuwachtig?? Huilde hij? Hij, de ruwe zeeman. Hij, die in storm en noodweer nog lachte en iedereen opbeurde met z'n vrolijkheid? Huilen.. waarachtig hij huilde. 't Kon hem ook niks meer schelen. Dan maar huilen. 't Was toch wel lekker, z'n eigen fijne jongen, die daar gedoopt werd. Z'n jongen, waar hij zo naar verlangd had. Lief kereltje toch, zoals hij daar lag met zijn amandelvormige ogen en z'n ovaal gezichtje. En in vaders gedachte rolde de hele toekomst-film af, van wat hij met z'n zoon zou doen.

Toen ze de kerk uitkwamen, in het volle, heldere licht van de Augustusdag, had moeder rode ogen.

‘Wat is er?’ vroeg vader. ‘Heb je gehuild?’

‘Jij toch ook,’ zei moeder. ‘Ik heb 't zelf gezien.’ zien.’

Vader keek eens naar de zonnige smetteloos blauwe hemel, schraapte z'n keel even en antwoordde toen, zeer onlogisch: ‘Ik geloof dat we regen krijgen!’

Waarop Oom Jan, die met stijgende ergernis z'n natte pak bekeek, opmerkte: ‘Dat kan. Dat kan hoor. Ik heb al de nattigheid gevoeld.’

Hoofdstuk III.

Bram's kruipjaren.

Bram groeide; en welk kind doet dit niet, als 'n kool. En iedere reis dat hofmeester Schenk binnenkwam, vond hij z'n jongen groter. Groter en ondeugender. Want Bram haalde zoveel kattenkwaad uit, dat er geen dag voorbij ging, of moeder moest hem een standje geven. Hij was nauwelijks twee jaar, op 'n dag toen moeder de naaister had, die geregeld eens in de veertien dagen kwam om het nodige verstelwerk te doen en dan 'n avond tevoren haar machine liet brengen, kreeg hij 'n oud zakmes van vader te pakken. Met z'n onhandige peutervingertjes probeerde hij dit open te krijgen, iets wat hem niet dan na grote moeite gelukte. Terwijl moeder met de naaister aan het praten was, of groen dan wel lila aardig zou zijn voor 'n jurkje voor Hetty, kroop Bram een beetje over de vloer, totdat hij onder de machine der naaister zat. Met bewonderende blikken aanschouwde Bram al die raderen welke aan de onderkant zaten. En bovenal interesseerde hij zich voor die lederen riem, welke vanaf het vliegwiel naar het andere wiel liep. 's Jonge, jonge. Was je dat eventjes iets. En vaag schemerde er door z'n kinderbreintje, dat hij zo'n bruin stuk leer wel eens meer gezien had. Met open mondje, zat hij ingespannen na te denken. Ja, dat was het. Daar ging hem een

licht op. Als Pap - Bram had, zoals kleine kinderen wel meer doen, 'n lieflijke gewoonte om woorden af te korten of zoveel mogelijk te verdraaien - als Pap thuis was, dan zag hij hem wel eens 's morgens z'n hele gezicht met wit insmeren. Heleboel wit, dat schuimde net alsof je 'n sopje maakte voor bellen blazen. En dan nam Pap een mes, waarmee hij dat wit weer afstreek. Dat mes wreef hij dan eerst over zo'n bruine band en dan streek hij. En als dan al dat wit er af was, dan tilde Pap hem hoog op en dan mocht hij hem een 'seersoenie' geven. Leuk! Dat kon hij ook wel eens spelen. Hij pakte het mes en begon langs de lederen riem te strijken. Dat was aardig. Heel aardig. O, jé, wat was dat? Daar liep dat ding ineens weg. Het sprong twee kanten uit. De naaister, die juist wou beginnen te trappen, strakte daardoor de riem, die de spanning op 't mes niet doorstaan kon en zodoende in tweeën knapte. Verschrikt keek de naaister onder haar machine, om te kijken wat er gebeurd kon zijn en ontwaardde daar Bram, die met een gezicht als 'n oorwurm verbaasd van z'n mes, naar de plaats, waar strakjes de riem nog zat, staarde.

'Wat was dat nou? Dat deed vader's bruine ding toch nooit!? Waarom keek de 'naaister' nou nijdig. Niks 'jief' hoor! Zo'n mooi spelletje weg. 'Aaïster' nijdig. Pfff! De naaister, inderdaad spinnijdig, informeerde zoetsappig - 'Wat heb je gedaan, Bram? Heb je de boel stuk gemaakt?'

Waarop Bram, nog geheel niet bewust van het door hem veroorzaakte ongeluk en zich immer nog afvragend wat hij nou aan 't handje had, werktuigelijk antwoordde met 'n echo van juf's woorden: 'Tuk! Helemaal tuk?' Na welks ontboezeming hij voorzichtig z'n hoofd schudde, precies als 'n geleerde die na vele vruchteloze pogingen om iets uit te vinden, eindelijk erkennen moet, dat dit geval hem wel wat boven z'n geleerde petje ging. Doch de naaister,

die niet de flauwste notie had van de gedachtengang van het kind, pakte hem beet en deponeerde hem, ondanks moeders protest, tamelijk hardhandig op de gangmat, waar Bram, voor wie de situatie nog onbegrijpelijker scheen, in diep gepeins bleef zitten, terwijl binnen de naaister een half uur werk had om de kapotte riem weer te maken.

Een andere dag was Oom Jan op bezoek geweest en had voor Bram, met wie hij dol was, al had zijn zwager Bram niet naar hem genoemd, een boek met allemaal mooie plaatjes meegebracht. Jullie weet wel, die plakplaatjes, welke je na bevochtiging ergens op kunt plakken. Bram was er mee in de wolken. Iedereen moest z'n schat zien en natuurlijk moest Oom hem dadelijk wijzen hoe of zoiets gebruikt werd. Nu trof het dat Moeder juist bezoek kreeg en zij en oom, door 't drukke gepraat, niet op Bram letten. Deze was inmiddels stilletjes de kamer uitgeslopen en naar de slaapkamer van moeder gegaan. Hij kroop in 't bed en ging daar op z'n gemak plaatjes zitten kijken. Hu, wat 'n hoofd had die man. En daar 'n beest met twee bulten op z'n rug. Och, jonge jonge. Wat was die oom Jan toch 'jeselijk jief hè.' Zo'n pracht. En wat 'n kleuren toch. Hetty had zo'n moei boek niet. Vader ook niet. O, nee. Die was weg. Op zee. Dat wist Bram heel goed, want iedere avond voordat hij slapen ging, bad hij tot de lieve Heer, dat hij z'n vader zou beschermen en weer behouden thuisbrengen. Moes - nee, die had ook zoiets niet. Die had helemaal geen plaatjes. Hier in de kamer hingen er maar een paar. Gek toch. Niks leuk hoor! Weet je wat, Bram zou de boel eens gaan opknappen. En de daad bij het woord voegende, begon hij op stoelen, tafeltjes en 'n nachtkastje allerhande zegels te plakken. Op de spiegel, dat ding was ook zo vreselijk hoog en daar kon je als kleine pietepouter zo moeilijk bij, plakte hij er drie aan de onderkant. Zo, dat stond netjes, en vol trots ging Bram

midden in de kamer staan om zodoende z'n werk beter te kunnen bewonderen. Hé, daar. Dat stond niet. Op die klok zat er nog geen. Daar moest er bepaald eentje op. Gauw likte hij over een plaatje heen en plakte het op 't klokglas. Mis poes. 't Hield niet. Nog een proberen. 't Hield weer niet. Tja, wat nu te doen? 't Moest er toch op. Moeder zou het anders beslist niet mooi vinden. Hoe deed buurman het ook altijd weer....? Die nam 'n eind hout met nog zo'n dwarsstukje er aan en sloeg dan daarmee op 't voorwerp wat hij wilde plakken. Kijken of hij ook zoiets vond. Bram begon stelselmatig de kamer af te zoeken. Eerst vond hij een tandenborstel. 'Gek ding!', vond Bram. En wat deden die mensen daar gek mee. Stopten ze 's morgens met witte smeer in hun mond en wreven dit als bezeten heen en weer, om vervolgens een glas water te nemen en de boel er weer uit te spoelen. Reuze mal! Als je je schoenen insmeerde spoelde je ze toch ook niet met water af. Hé! 'n doosje. Even kijken! Zat 'n flesje in. Zeker van dat scherpe, lekker ruikende goedje, wat moeder op d'r zakdoek deed. Proberen of hij er 't kurkje af kon krijgen. 't Ging. Bram rook. Rook niks lekker. Toch maar een beetje op z'n zakdoek doen. En uit 'n zakje van z'n pakje diepte hij een donker beduimelde zakdoek op, welke z'n moeder hem die morgen smetteloos wit in z'n zak had gedaan. Voorzichtig goot hij wat van de inhoud op de doek en wreef dit over z'n gezicht uit. Jakkas wat vet was dat. Want Bram kon ook nog niet beseffen, dat hij 't flesje wonderolie, welke moeder in het nachtkaste bewaarde, te pakken had. Eindelijk, na veel zoeken, vond Bram in een klerenkast 'n ouwe schoen van vader. Dat leek hem wel. En gewapend hiermede begaf hij zich naar de klok, teneinde nu eens eventjes goed dat plaatje te bevestigen. Met z'n ene handje hield hij 't plaatje tegen het klokglas en met z'n andere hief hij de schoen op en gaf een ferme tik.

Pats - krak - boom. Daar lag het glas aan scherven. Onthutst door het onverwachte einde van z'n plakkunst, zette Bram een keel op, alsof er 'n moord gebeurde. Waarop Moeder, de visite en Oom Jan verschrikt kwamen aanhollen. Toen moeder de ruïne zag was ze boos. Haar mooie klok - en haar meubeltjes, weken moest ze wrijven om die rommel er af te krijgen. Bram moest onmiddellijk naar bed. Alleen Oom Jan schudde van het lachen en kon slechts, geheel blauw van ingehouden pret, zeggen - 't Is een dondersteen van een jongen. Een dondersteen!'

Hoofdstuk IV.

Bram fungeert als seinpaal.

Bram was vier jaar oud, toen hij reeds met geen stokslagen thuis was te houden. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zwierf hij met z'n buurtgenoten langs de straten. Uren en uren brachten ze zoek in oud-den Helder en waren daar in de vissershuisen graag geziene gasten. Immers de jongens waren leuke schavuiten, doch geen belhamels. Ze hielden van 'n guitige kwajonggensstreek, doch zouden nooit en te nimmer een minderwaardige of laffe daad doen. Ook bezochten zij vaak de erg drukke haven.

Maar laten we niet afdwalen. Het was op een van die zwerftochten, dat ze bij de spoordijk belandden waarvan de bomen van de overweg juist gesloten waren. In 'n wip zaten ze allen op 't hek en wiegden dit onder een zwaar Indianengehuil heen en weer. Ha, dat was heerlijk. Bram genoot er van. Kijk! Daar kwam van de richting Alkmaar de sneltrein aan. Nu goed uitkijken en dan, wanneer de trein voorbij ging, flink met je pet zwaaien en hard ge-dag schreeuwen. Dan keken al de mensen, die in de trein zaten, natuurlijk erg verwonderd, omdat ze zich niet konden begrijpen wie of die kinderen waren en hoe of dezen hen kenden. De trein donderde de bomen voorbij, 's Jonge, 's Jonge,' dacht

Bram, ‘wat gaat dat hard.’ Harder dan 'n auto. 't Moest toch wel lekker zijn op zo'n ijzeren paard te staan en dan maar voort te jagen langs de velden. Nou die mannen die zo'n ding bedienden, die zagen toch wel wat. Ja, als hij, Bram, groot was, dan werd hij ook koetsier op zo'n spoording. Laten we eerlijk zeggen, dat Bram voor z'n vier jaren al minstens twintig beroepen gekozen had.

Terwijl hij echter zo zat te peinzen, waren z'n kameraadjes voorzichtig van 't hek gestapt en lieten Bram, die aan 't bovineind vertoefde, rustig zitten. Toen dan ook de wachter de bomen omhoog deed, in de veronderstelling dat het jongske er wel af zou springen, vloog Bram, tot zijn niet geringe ontzetting, de lucht in. In z'n angst en om niet te vallen, greep hij de boom vast en begon onderwijl hartverscheurend te gillen. Z'n kameraadjes, bemerkende dat hun als pret bedoelde streek een ernstig karakter ging aannemen, holden naar de seinhuiswachter, die tevens de bomen bediende en smeekten hem om hun vriendje te verlossen. De wachter echter wilde hen plagen en zei - ‘Vriendje? vriendje? Ik zie geen vriendje. Waar zit hij dan?’

‘Och mijnheertje! Goeie, beste, brave mijnheertje. Hij zit boven in die boom!’ antwoordden de jongens.

‘Wel, als hij in een boom geklommen is, dan moet hij er maar weer uitklimmen ook. En laat hij het dan maar gauw doen, want als de politie het ziet, dan is hij nog niet gelukkig en moet hij misschien mee ook. Reken maar van Jetje.’

‘Maar hij zit niet in 'n gewone boom, mijnheer. Hij hangt aan de spoorboom. Kijk, ziet U maar zelve. Och, toe nou, mijnheertje. Plaagt U ons nou niet. Als er iets met Bram gebeurt, durven we niet thuiskomen. Hij is de jongste van allen. Och, heus, mijnheertje, we zullen het nooit meer doen. We beloven 't U.’

‘Nou,’ zei de wachter lachende, ‘als ik dat nou

maar geloven mag, dan wil ik 't wel doen. Kijk jongens, daar gaat hij dan voor niks.’ En warempel, daar kwam Bram weer op de begane grond terecht. Hij werkte zich los en ging aan de kant op het gras zitten, doodsbleek. ‘Hu,’ wat voelde hij zich miserabel akelig. Zo'n wee gevoel dat hij kreeg in z'n maagstreek. En - o - jee - wat 'm nu gebeurde. - De luid schreeuwende en zingende jongensgroep achterna gezeten door de wachter, kwam op een draf aan en plofte toen bij Brammetje neer.

‘Je hebt je toch niet bezeerd, jôh?’

‘Voel je je niet erg lekker?’

‘Kom, Brammetje. Sta maar op. 't Zal wel over gaan.’

Zo probeerden ze hun vriendje op te beuren. Plots schreeuwde echter Freek - ‘Zeg jongens, wat 'n rare lucht is het hier. Er is toch geen mesthoop hier in de buurt.’

‘Ja, nou je 't zegt, ruik ik 't ook,’ riep er een.

Daar ging Freek, de bijdehande rekel, een licht op. ‘Hé, zeg es Bram.... je hebt toch niet.... eh.... je weet wel?’

‘Neen - eh - neen hoor,’ ontkende Bram flauwtjes en probeerde langzaam uit de kring te komen.

‘Hé, daar jongens,’ hernam Freek, ‘zet dat kereltje eens overeind. Vooruit! Van je één, van je twee, van je drie! Mooi zo. Omdraaien!’ En toen barstte een gierend en onbedaarlijk gelach los. De jongens lagen met paarse gezichten over de grond te rollen en dikke tranen rolden uit hun ogen. Eén er van, Jan Tomée, bijgenaamd de dikkert, kreeg het zo benauwd en maakte zo'n potsierlijke kronkelingen, dat hij in de naast de weg gelegen greppel rolde en hierdoor nog een paar natte voeten opliep. Waarom ze zo'n pret hadden? Wel, toen Bram - tegen wil en dank - omgekeerd werd, zat op de plaats in z'n broek, waar hij anders op placht te zitten, een bolle uitwas, welke hoogstwaarschijnlijk ontstaan was door

de doorgestane angst en emotie. Zie, dat was nou niet zo erg leuk van de jongens, maar 't was dan toch ook zo een potsierlijk gezicht. Toen Bram echter, hij was nog maar een klein kereltje, begon te huilen, kwamen hun kameraadschappelijke gevoelens weer boven en besloten ze hem te helpen. Vlug, Brammetje tussen hen in, liepen ze naar 'n nabij gelegen sloot. Daar gekomen stroopten ze Brams broekje af en begonnen hem, als echte trouwe makkers, schoon te maken. Het broekje werd in de sloot uitgespoeld en daarna in de wind gedroogd. Na verloop van een uurtje kleedden ze Bram weer, zo goed en zo kwaad als het ging aan en togen stadwaarts. Bram smeekte de jongens om toch vooral niets aan moeder te zeggen, daar hij anders nooit meer mee mocht. Ze beloofden dit, doch vergaten echter die belofte. Want ja, kinderen zijn maar kinderen. Want al spraken ze er niet over, zingen deden ze echter te meer. Bram kon geen jongen van de buurt tegen komen of hij hoorde zingen op de wijs van de zilveren vloot:

‘Heb je niet gehoord van die Brammetje Schenk,
die wou voor seinpaal gaan spelen.
Hij hing met z'n jas daar boven aan de boom
't leek wel of ze hem gingen kelen.
Bram Schenk, Bram Schenk,
die heeft toen iets gedaan
'n hele goeie daad, alleen die rook zo kwaad,
hij maakte fijne chocolaad.

In de beginne was Bram woest geworden. Later, bemerkend dat de jongens het zo kwaad niet meenden, had hij meegezongen en zo was dit gebeuren ook langzamerhand in 't vergeetboek geraakt.

Hoofdstuk V.

Bram wordt ziek.

Enige maanden later, het geval met de afsluitbomen was alweer vergeten, toog Bram met z'n kornuiten weer eens oud-den Helder in. Nadat ze daar een tijdje hadden rondgezworven en van alles hadden geprobeerd, besloten ze, op voorstel van Jan Tomée, die die dag dikker leek dan ooit, naar 't kanaal te gaan, waar een massa houtvloten lagen, bestemd voor een dicht daar in de buurt te bouwen fabriek en welke, vooral in de ogen van de rokeloze en nergens gevaar ziende jeugd, een ideale speelplaats was. In een draf, luid schreeuwend, zodat de mensen verwonderd bleven staan, denkende dat er iets gebeurd was, renden ze naar 't kanaal. Daar gekomen werd eventjes krijgsraad gehouden, waarna besloten werd om krijgertje te spelen. Weldra was dit spelletje in volle gang en het vereiste van de jongens een zekere behendigheid, om op de steeds weer wegschietende, slibberige balken, staande te blijven. Ik weet niet, of jullie wel eens zo ondeugend geweest bent om op die z.g. heipalen te spelen. Ik heb me er in mijn jongensjaren dikwerf aan bezondigd. Had ik toen geweten, hoe gevaarlijk dit was, zeker had ik het nagelaten, maar ja, in de dartele jeugd.....

De jongens waren een tijdje aan het spelen, toen

plots Bram, die juist wou wegspringen, missprong en tussen de balken in het kanaal viel. Dat was me een consternatie. De jongens renden verschrikt heen en weer en verloren, zoals het bij dergelijke gelegenheden gewoonlijk gaat, direct het normaal gebruik, van hun denkvermogen. Behalve één. De dikke Jan. Die liet zich plat op het dek vallen, snauwde de rooie en een ander toe de balken van elkaar te houden en pakte, juist toen Bram's donkerbruine krullebol even boven kwam, hem bij zijn haren en trok hem op 't vlot. 't Was op 't nippertje. Bram voelde zich vreselijk naar en vond 't kanaalwater schijnbaar niet erg lekker, tenminste hij spooog; en dit hoogstwaarschijnlijk tot dank aan Jan Tomée, die over hem heen gebogen stond, een dikke straal van dit water pal in zijn snuit.

‘Dat is m'n dank’, pruttelde Jan, terwijl hij z'n gezicht afdroogde. ‘Je denkt zeker dat ik me vanmorgen niet gewassen heb.’

Nu werd er krijgsraad gehouden, wat of ze met Bram zouden doen.

‘Naar huis brengen!’, sprak er een.

‘Be je gek, jôh! Niet doen. Krijgt hij nog een pak slaag van z'n moeder. Lopen met hem’.

‘Lopen? Lopen?’ zuchtte dikke Jan. ‘Jij hebt makkelijk smoezen, sprinkhaan. Nou.... lopen.’ Maar 't eind van 't liedje was dan toch, dat er met Bram flink tegen de wind in gelopen zou worden, zodat hij vanzelf weer zou drogen.

Die avond werd Bram hard ziek. Z'n handjes en z'n gehele lichaam gloeiden en z'n gebruide jongenskop vertoonde fel rode plekken.

Bram had koorts. En in z'n ijlen riep hij steeds over het kanaal en krijgertje spelen. De door moeder ontboden geneesheer, die Bram onderzocht, trok een bedenkelijk gezicht en verklaarde 's nachts nog even terug te komen. Hij schreef Bram pillen en 'n drankje voor en waarschuwde moeder hem vooral warm in te

pakken. Die nacht gaf dokter hem een spuitje en bleef tot het licht werd bij hem. Toen knikte hij moeder vriendelijk toe. 't Komt voor elkaar, vrouw Schenk. Hij gaat slapen. Ik kom straks weer.'

Als versuft bleef moeder bij 't bed zitten. - Wat nu weer. Haar arme jongen.

's Morgens, voor schooltijd, kwamen de vriendjes, heel schuldbewust, even naar Bram kijken. Ze hadden het reeds gehoord.

En zenuwachtig, pet in de hand, stonden ze om z'n bedje. 'n Zelig troepje.

's Middags onderzocht de dokter Bram en constateerde dat de longen iets aangedaan waren en dat Bram hoogstwaarschijnlijk een bronchitis hiervan zou overhouden. Moeder was radeloos. Wat zou vader wel zeggen, als die over een paar dagen binnenliep en 't zaakje hoorde. Bram was zijn lieveling en de hofmeester was niet gemakkelijk als er iets met hem gebeurde. Intussen bleef de koorts maar aanhouden. Dokter kwam tweemaal per dag en de houding der kameraadjes was ontroerend. Van hun snoepcenten hadden ze, botje bij botje leggend, een grote tros druiven gekocht en de Rooie en de dikke rustten niet, of ze moesten er ieder voor de patient een paar pellen en in z'n mond steken. En bij moeder al haar angst, deed het haar toch goed, te zien hoe al de jongens van haar Bram hielden. 't Was toch zo'n lieverd hè.

Vier dagen na 't gebeurde, kwam hofmeester Schenk thuis, bepakt en beladen met allerlei snuisterijen voor Hetty, Moeder, maar bovenal voor Bram. Neen, die schrik en de ontsteltenis te beschrijven van de hofmeester bij 't horen van de jobstijding, 't is niet doenlijk. Als waanzinnig rende hij de kamer op en neer. Wel, kon je nou geen voet op zee zetten, zonder dat er iets gebeurde? Dat was je toch wat. Zijn Bram, zijn jongen, die hij als 't licht

zijner ogen lief had. Waar was hij nu? Boven!?! Prachtig, dan er direct heen.'

Boven op de kamer waar het jonske onrustig lag te woelen in z'n koortsachtige sluimering, werd de ruwe bast, weer direct de man die hij eigenlijk was, namelijk een echte, ronde zeeman, met een heel grote mond, maar met een hart van goud. Zuiver achttien karaats goud. Vlug ontdeed hij zich van zijn schoenen en op kousenvoeten, om maar vooral dat schattejong niet wakker te maken, liep hij naar 't bedje.

'Gunst wat was dat kind warm. 's Jonge, dat was slecht weer. En wat 'n kleuren hè? Om d'r compleet akelig van te worden, zo rood!'

En voorzichtig, met een handigheid, die men niet achter hem zoeken zou, streek hij met z'n harde vereelte vingers een paar klefnatte haren van Brams voorhoofd weg. Dit was echter niet zó zacht gebeurd, of Bram schrikte uit zijn sluimer en blij z'n armen uitstekend, riep hij: 'Dag vaat!! Dag vatie! Ben je weer thuis? En ga je nou niet zo gauw weg. Toe zeg nou nee? Zeg dat je voorlopig binnen blijft?'

En de hofmeester, z'n jongen in z'n armen houdend, z'n heerlijke eigen jongen, was zo ontroerd, dat hij plots een paar natte druppels over z'n wangen voelde. Had hij zich niet goed gewassen toen hij van boord ging. 't Smaakte zo zout in z'n mond. En z'n jongen.. o ja, die had hem wat gevraagd. Of tie nou lang binnen bleef. 's Jonge, s' jonge, dat was je toch wat. Hij moest volgende week weer weg, 't was maar voor 'n korte reis. Maar ja, als zijn jongen nou wou dat hij thuis bleef. Weet je wat, even naar 'de ouwe' toegaan en vragen of die op kantoor z'n voorspraak wou zijn. Zouden ze hem niet weigeren als z'n Bram ziek was. Nooit in al die jaren had hij iets gevraagd. Kom, 't moest maar. Wat had dat kereltje van hem toch een mooie ogen, hè? Compleet 'n paar Arabieren-ogen. Zo..... ja, wat zo'n paar amandelvormige. Enne.... wat een gloed lag daarin. Och, Bram was een mooi

kind. Daar was nou compleet heel den Helder het over eens, hè? Wat zeg je, jongen? Of vader droomt? Welnee. O ja.... jongen. Natuurlijk zal vader zien of hij lange tijd hier kan blijven. Wacht, laat vader je nou eens lekker onder de wol stoppen. Dan ga ik even naar 't kantoor en dan nemen we al'res een paar zalige weken van, hoor, jongske. Ga ik je mooie verhalen vertellen. Maar nu, maffen geblazen. Straks komt moeder met lekkere bouillon en dan moet je eens zien hoe fijn en heel gauw of je opknaapt. Nou, tabe toewan, slamat. (Dag mijnheer, veel geluk!)

Buiten de deur wiste vader 't zweet van z'n voorhoofd. 's Jonge, was me dat een karwei. Nou maar naar 't kantoor toe. Alweer praten en smeken. De kapitein, die toevallig ook binnen was, ging direct met hofmeester mee en zorgde ook dat de zaak in orde kwam. Er zou een ander invallen en dan moest Schenk maar eens een tijdje bij z'n zieken jongen blijven.

En op de terugweg maakte hofmeester een omweg door de Spoorstraat heen, daar had je zo een mooie speelgoedzaak. Daar zou wel iets voor Brammetje bij zijn. Na veel wikken en wegen, kocht vader een geweer met zo'n pijl waarmee hij vanuit z'n bed op 'n plakkaat kon schieten.

Thuis gaf de mededeling dat vader voorlopig thuis bleef, een ware opluchting. Het meest in de wolken was echter Bram. Nu zou hij gauw beter worden, want vaat was bij hem. En die zou hem allemaal leuke verhalen vertellen. Bram wist wel, dat vader dat niet allemaal werkelijk beleefd had, maar je, 't was toch leuk. En een grimassen dat hij er bij maken kon. Neen, jongen, dat was kolossaal. Je werd er soms akelig van. En vader, de jongen graag in alles zijn zin gevende, beloofde maar wat hij vroeg. Nu is verwennen voor jongens niet juist, maar jullie zult het met me eens zijn, dat Bram hier toch wel geëxcuseerd mocht worden. Want, nietwaar, het is heus geen lol-

letje om zo erg ziek te zijn en dat terwijl buiten je kameraadjes heerlijk spelen en ravotten. Maar, had vader gezegd - vanavond komt er niets van, jôh! Eerst is het eerst. ‘Slamatan’, hetgeen betekent een godsdienstige maaltijd bij belangrijke gelegenheden in 't dagelijkse leven; (en jullie zult het met mij eens zijn, dat het die dag een belangrijke gelegenheid was) en dan slapen. Maar morgen, morgen zou vader vertellen.

En met die belofte sliep Bram in.

Hoofdstuk VI.

Hofmeester vertelt.

‘Nou m'n jongen’, zei hofmeester Schenk, terwijl hij er eens op zijn gemak voor ging zitten, ‘nu zullen we 't spul ens hebben. Ik zal je eens een paar hartige staaltjes uit m'n eigen leven vertellen. Om te beginnen, hoe of ik op zee ben gekomen. Ik zal je maar heel niet vermoeien met dat ik op school een brave jongen was.. dat ik nooit kattekwaad uithaalde. Ook niet, dat ik thuis zo'n dot was. Neen, laat ik maar beginnen met dat ik aan wal, op m'n dertiende jaar het bij geen baas uit kon houden. Bij m'n eerste baas, die schoenmaker was - een mooi vak, m'n jongen, maar je moet er ‘fedutie’ in hebben, werd ik buiten gestompt omdat ik, louter per ongeluk, hoor Bram!, een paar spijkers dwars door de zool had geslagen van m'n buurman, die zo scheel keek, dat als hij op Maandag sprak, dit als voor Zaterdag bestemd was. Nou en die nare kerel had me eens een draai om m'n oren gegeven, omdat hij me, heel toevallig, want anders deed ik zoiets nooit, aan z'n bel zag hangen. Ik denk, wacht maar mannetje, ik krijg je wel. En waratje, bij m'n eerste baas, daar had ik hem ook. Dwars door z'n zool. Neen, Bram, m'n jongen, dat had je moeten zien. Dat schele gezicht, toen hij in de werkplaats z'n schoenen even aan wou trekken en midden in die spijkers trapte. Ik dacht dat ik

stikte. En hij danste zo'n complete horlepiep van de pijn, dat het niet meer om met droge ogen aan te zien was. Nou, m'n jongen, toen ik dan zo zat te brullen, kreeg hij 't in de gaten. - 'Dat heb jij gedaan, kwajongen', schreeuwde hij. En m'n baas, woedend om de goeie klant, die dat lolletje hem misschien zou kosten, grijpt een leest, en kijlt die naar mijn hoofd. Ik dacht: bukken maat. Anders kost het je hachie. Ik buk en warempel, Bram, daar vliegt me dat ding door de ruiten. Ik roep - 'stuk, schrijf twintig en honderd voor kapot!!' En temet gooi ik m'n schoofje uit en neem de kuierlatten. Later heb ik m'n bulletjes opgehaald. Maar van de schoenmakerij had ik genoeg. Toen kwam ik bij een banketbakker. Gesmuld dat ik daar heb. Geweldig. De eerste dag vond ik 't reuze lekker. De tweede dag ging het ook nog wel. Maar toen er een week om was, kon ik geen koek meer zien zonder misselijk te worden. Ik was er zowat een maand, toen mocht ik meehelpen koekjes en gebakjes maken. Nou m'n jongen, dat was een lollig werk. Maar op een dag deed ik een kostelijke ontdekking. M'n moeder stond d'r was in orde te maken en toen zag ik 'n bakje met glibberige rommel er in, net gelatine.

Ik zeg: 'Moeder, waarvoor gebruik je dat?' 'Wel', zei moeder, 'dat is stijfsel, dat gebruik ik voor 't goed te stijven'. 'O', zei ik, 'dank je wel. 't Is maar een weet zie je.

Maar toen ik een paar dagen later alleen in de bakkerij was omdat de baas even naar de tandarts moest, heb ik maar eens een proef genomen en heb gauw wat stijfsel gehaald, dit aangemaakt, door de slagroom geslagen en toen zo de boel in de oven gezet. Nou, m'n jongen, je begrijpt: het hele husje kwam terug en inplaats van, zoals ik dacht, met eer en roem overladen te worden, en geprezen voor mijn geweldige ontdekking, kreeg ik een trap onder zeker lichaamsdeel, waar je gewoonlijk op zit, plus een

week salaris, dit bedroeg destijds vijf en zestig cent, buiten de footjes en was ik weer baas- en beroepsloos. 's Jonge, 's jonge, wat moest ik nu beginnen. 't Ouwe mens wou met alle geweld, dat ik een baas zocht, maar ik wou naar zee. 'Nee, zeit ze, daar komt niks van in, je blijft aan wal. Zoek je maar weer iets anders en zorg dat het wat goed gaat, begrepen!' Of ik 't begreep. Dat woordje begrepen hield toen net zoveel in als: pas op mannetje; als je niet doet wat ik zeg, dan krijg je zo genadig met de karwats, dat je in geen veertien dagen zitten kunt. Ja, ja, m'n jongen. Vroeger werden de kinderen anders opgevoed dan tegenwoordig. Dus.... toog ik er maar weer op uit om een nieuwe baas te vinden.

Maar met dat al was ik m'n derde baas kwijt. M'n vierde en laatste baas aan wal, was een kruidenier. Je weet wel, zo eentje met een gezicht alsof het gemaakt is uit zeemleer en die altijd zo zalvend spreken. Bijvoorbeeld: Goe-den morregen mejonkvrouw Stoppelaar. Hoe heeft u deze nacht gerust? Goed naar dat ik mag hopen? Zo, zo, en wat is er van uw-edeles verlan-gen? Een ons rijst?

Nou ja, daar hoeft u niet om te lachen, m'n jongen, van die akelige mispunten heb je nou eenmaal. Die mensen gaan zoveel en zo vaak met stroop om, dat ze als 't ware zelve stroop zijn geworden. Nu, bij zo een kwam ik.

Laat ik je vertellen, 't was een echte krentenweger. Hij had verschillende huisjes in de straat en dwong op een fatsoenlijke manier aan de bewoonsters om bij hem hun kruidenierswaren te kopen. Dat hij ze nooit de volle maat gaf, behoef ik je zeker niet te zeggen.

Met één had ik altijd reuze medelijden. Dat was juffrouw Jansen, een arme weduwwrouw. Ze had d'r man, een keurige nette bootsman, in een vliegende storm verloren. Hij had net de hondenwacht-contrôle, toen d'r een kreet komt: 'Man over boord!' Eén van de Javaanse bedienden was door een over het dek

rollende golf weggespoeld. Niemand dorst zich te wagen. Jansen zegt geen boe of ba, drukt zijn collega's de hand, en springt over boord. Hij zwemt heen en weer, net zo lang tot hij de drenkeling te pakken heeft en houdt hem dan zo lang, totdat ze van het schip een lijn gooien. Hierna bindt hij de Javaan aan de lijn vast en geeft drie rukken aan het touw. Op 't dek begrijpen ze het en halen de lijn in. Toen ze onmiddellijk naar Jansen gingen zoeken, was hij al verdwenen. Ze moeten gehuild hebben als kleine kinderen. Ik ken de geschiedenis, omdat juffrouw Jansen nogal veel bij m'n 'ouwe mens' thuis kwam. Ze had een karig pensioentje en kon maar amper rondkomen. Zie je, m'n jongen, daarom hinderde het mij des te meer, wanneer mijn baas haar benadeelde. Wanneer hij bijvoorbeeld met zijn zalvende stem aan het praten was, dan verzuimde hij niet om tegelijkertijd de bestelling klaar te maken en zorgde dan tevens dat hij op 'n zegenende manier zijn handen uitstrekke, waarbij hij dan meteen de schaal een tikje gaf, maar.... altijd in zijn eigen voordeel. Op een keer, dat hij weer juffrouw Jansen hielp, en 't goede mens aan het praten was over de 'vreselijke slechte tijden van tegenwoordig', zodat 'n mens warachies op de kleintjes most lette om der te komme.... schoot ik plotseling naar voren en zei: 'Zeg eens, rare waterchinees, als je dan toch staat te kletsen over op de kleintjes letten om er te komen: geef vrouw Jansen dan d'r goeie gewicht waar ze recht op heeft. De brave ziel heeft nog geen vier ons in plaats van een pond'. Nou Bram, m'n jongen, als er op een klaar lichte zonnedag een donderslag was gevallen, dan had hij niet meer kunnen schrikken dan toen. Hij wist van verbouwereerdheid niet direct wat hij zeggen moest, adelijk was echter z'n stroop bij de hand en vleiend sprak hij tot juffrouw Jansen: 'Je zou zeggen, wat juffrouw.... hoe een mens zijn eige in 't vuur van zijn gesprek vergissen kan. 't Was maar

heel goed dat mijn bediende zo oplette. Anders had Uwes beslist te weinig gekregen en dat zou een doodzonde zijn, nietwaar beste mens? Ik zal nooit iemand een cent te kort doen. Veel liever lijd ik armoede dat ik zwart zie. Neen hoor, verre van dat. Nou juffrouw, tot ziens hoor. Gaat uwe gang maar, ik zal de deur wel sluiten. Past uwe op 't stoeppie....'

Zodra was echter de deur niet dicht of hij kwam woedend naar me toe: 'Zeg eens jongeling, kom eens even hier! Waarom heb jij dat straks gezegd?'

'Ik kon niet hebben dat u dat mens te kort deed, zei ik. En u doet iedereen te kort. Alle klanten krijgen onder gewicht. Ik vind zoiets gemeen.... en.... en.... oneerlijk!'

'Zo, zo, jongeling. Vind jij dat oneerlijk. Nou beste vriend, dan moest jij maar een andere betrekking zoeken, want dan word jij nooit geen goeie kruidenier en dan zal je het in de wereld nooit tot rijkdom brengen.'

'Nu,' antwoordde ik weer, 'dan maar geen goeie kruidenier en als ik later op zo een manier rijk moet worden, dan maar liever een arme kerel. Saluut, rozijnenweger, ik groet je. Neem je geld maar mee in je kist.'

Nu moet je niet denken m'n jongen, dat al de kruideniers zo zijn, verre van dat, maar dat er exemplaren te over zijn, als mijn gewezen baas, dat is zeker. Maar met dat al, stond ik op de keien. Het 'ouwe mens' was radeloos. Ze zei, dat er met mij niets, maar dan ook niets te beginnen was. En ik zeurde maar net zo lang dat ik naar zee wou, tot m'n oudje zei: 'Nu dan jongen, zie maar dat je een boot krijgt en smeer hem dan. Aan land is er met jou toch niets te beginnen.'

Nou jong, je snapt dat ik iedere dag aan de haven was. Op een visserschuit kon ik plaats zat krijgen, maar dat wou ik natuurlijk niet. Ik moest de grote vaart hebben. En liefst nog wel een handelsboot. Aan

de marine dacht ik nog niet. Ik kreeg echter geen, kans en de dagen rijgden zich aan elkaar in één trieste troosteloosheid. Ik had echter geen besef, evenmin als m'n 'ouwe mens' dat je voor naar zee te gaan, ook al ga je als duvelstoejager mee, je een uitmonstering moest hebben. Maar daarover strakjes. Op een dag dat ik weer aan de haven stond, komen er twee mannen naar me toe en vroegen mij, of ik een schip zocht. Op m'n bevestigend antwoord zeiden zij mij, dat ze wel een jongen konden gebruiken. Ze gingen voor zes maanden weg. Na over en weer gepraat, waarbij ze er op aandrongen dat ik direct mee zou gaan omdat ze in de namiddag moesten vertrekken, zei ik, dat ik eerst m'n oudje moest waarschuwen. We spraken af, dat ik over een uur aan boord zou zijn. Ze riepen me nog na om vooral m'n uitrusting mee te brengen. Ik holde als een gek naar huis en kon wel dansen van vreugde. Fijn, nu had ik ook een boot. Nu hoefde ik niet langer m'n dagen in ledigheid door te brengen. Ledigheid! Hoe heb ik in het daarop volgend half jaar vaak die ledigheid behuild. Maar laat ik de geschiedenis niet vooruit lopen. Ik kom thuis en val juichend m'n oudje om d'r hals. Ze zegt: 'Wat zullen we nou eten? Ben je niet erg lekker onder je boezeroentje? Allo! Wat heb je. Toe! Zeg op!'

'Oudje, zeg ik, oudje, ik heb een schip en over een uur vertrek ik. Geef me nou gauw m'n hemmetje en wat zakdoeken mee, want ik moet over een uur aan boord zijn.' En dat goeie mens is zo overdonderd, dat ze maakt een pakje voor me, ziet amper wat ze er in douwt en begint me te grienen van heb ik jou daar. Ik zeg: 'Hoe zit 't moeder, krijgen we regenwater?'

En daar begint me 't gehuil van dat d'r lieve lekkere jongen nou maar ineens weg moet. Affijn, ik maak 't kort. Ik neem m'n pakje onder m'n arm, steek het kwartje wat ik in m'n spaarpot had in m'n zak en zeg tegen 't ouwe mens: 'Nou tabé dan! Ik stuur

je wel een kaartje als ik ergens ben. En anders: geen tijding, goeie tijding reken je maar.' En weg ging ik. Toen ik bij de haven kwam, viel me ineens in, dat ik nog niks gegeten had. Wie weet werd het wel avond eer dat ik aan boord wat te bikken kreeg. En of de man in het diepst van mijn ziel kon kijken, daar stond ineens een boertje met harde bokking voor me. Of ik hem nog zo hoor roepen: 'Viereier en me dup, m'n haáarde!' Ik dacht jong, dat zal smaken. Weet je wat, ik neem d'r tien. Ik neem tien bokkem, en ga op een stoep zitten eten. De eerste vier gingen gesmeerd. De zesde smaakte ook nog. Maar de zevende en achtste gingen al moeilijken Ik kon ze echter niet weggooien en meenemen nog minder. Dus slikte, neer, liever gezegd propte ik met ware doodsverachting eerst m'n negende en toen m'n tiende harde bokkem naar binnen. O, o, jongenlief, wat had ik het toen benauwd. Alles draaide om me heen. Doch toen ik een eindje gelopen had, zakte het een beetje. Na enig zoeken vond ik mijn schip hetwelk de wijdse naam droeg van 'Hoop en vertrouwen - doet alles houwen', een naam die schoon klonk en schone beloften inhield, maar weinig deed, zoals ik later tot mijn schade en schande zou ervaren. Ik liep de loopplank over en het dek op, waar ik me melde bij de kapitein. Ik zeg: 'Mijnheer, daar ben ik!'

'Er zijn hier geen mijnheren,' bulderde de vent. 'Ik ben de kapitein en daarmee basta. En hoepel nu maar op. De bootsman zal je je logies wijzen. En dan helpen lading innemen. Je moet maar meteen onthouden, hier moet gewerkt worden en die niet werkt kan op een flink pak ransel rekenen. Begrepen? Ingerukt!' Nou Bram, m'n jongen, laat ik je eerlijk zeggen die kennismaking viel me niets mee. Ik had gedacht dat ik heel wat vriendelijker ontvangen zou worden. De bootsman nam me bij mijn nek, wees me een hoek in het matrozenlogies waar een soort van

slaaphok getimmerd was en zei: 'Hier kwajongen. Gooi hier je rommel maar neer en kom mee.'

Toen moest ik in het laadruim. 's Jonge, wat heb ik toen gezweeten. Ik holde van de ene naar de andere kant. Al mijn spieren deden pijn. Geen ogenblik kon ik stil staan. Wanneer ik even wou uitrusten, dan klonk het dadelijk: 'Hé pijp kaneel sta niet te suffen. Schiet op, of ik gooi je een pijp ijzer naar je hoofd.' En je kon zo echt aan alles merken dat ze het meenden. Daar kwam bij, dat door al dat draven en dat rennen de harde bokkems begonnen te werken. O, Brammetje, Brammetje, wat had ik het toen vreselijk benauwd. Als een wanhopige vocht ik tegen de steeds meer opkomende misselijkheid. En die berg met goederen scheen maar niet te verminderen. Maar, zoals met alles, ook aan dit kwam een einde en precies om klokslag vijf, was de laatste lading binnen. Geen half uur daarna was het anker gelicht en voeren we de haven uit. Ik stond juist even aan dek om uit te paffen. Daar ging ik nou. Later heb ik vaak zo gestaan. Maar toen deed het me niet zo veel leed als deze keer. Neen, 't is haast niet weer te geven. Ik voelde me op dat moment zo diep en diep ongelukkig. Ik zou wel terug willen lopen. Desnoods weer bij de kruidenier terug.... om maar thuis te zijn. En hoe vager de huizen van den Helder werden, hoe beroerder ik werd. Ik dacht aan 't 'arme mens', die nu thuis de avondboterham zou klaar maken.... eentje minder.. want ik was er niet.... hoe ze dan zou kijken naar 't familieportret, waar ik met vader en d'r zelve opstond. Wie weet zag ik ze nooit weer... en de dikke waterlanders kwamen te voorschijn. Ik weet nog heel goed hoe ik m'n armen uitstrekte, vol verlangen naar 't oude, trouwe, grijze stadje. Nooit is het mij zo lief geweest. Ik zou.... ik zou..... ja wat ik toen zou, heb ik nooit geweten, want op dit moment kroeg ik een pak ransel, dat ik niet wist waar ik bleef. 't Was

de vriendelijke bootman, die me op 'n heel sarcastische wijze vroeg: 'Of ik soms een luie stoel wou hebben. En of ik dacht dat ik aan boord was voor mijn gezondheid? Of d'r soms niet gedekt moest worden? Want als mijnheer, (daarmee bedoelde hij mij, Bram), dacht dat hij hier bediend werd, dat hij het dan glad mis had en maar naar een luxe salonboot moest verhuizen. Hier waren we op een doodgevoorn vrachtscheepje, waar ieder hard moest werken en ik voor de tien man personeel, tafeldienaar, etenhaler en bordenwasser moest zijn. En dat ik als de gesmeerde bliksem moest zorgen, dat de tafel gedekt werd, anders zou hij, de bootman wel zorgen dat er uit Londen, de eerste haven die we aandeden, een overlijdensbriefje naar m'n huis werd gezonden.'

En of ik ook maakte dat ik beneden kwam. Ik zocht zo goed mogelijk alles bij elkaar. De bootman schreeuwde me nog achterna, dat ik geen spek hoefde te geven, aangezien de kapitein vandaag iets extra's getraceerd had. Wat dat was ging me geen cent aan, dat zou ik wel zien als 't etenstijd was. Toen het ongeveer zes uur was kwamen de lui binnen. Nou m'n jongen, de een was nog ruwer en afstotelijker dan de andere. Het was een stel van heb ik jou daar. Maar nu ben je zeker benieuwd wat of dat extraatje was hè? Wel nu m'n jongen, toen we gezeten waren, of laat ik liever zeggen, toen zij gezeten waren, want ik moest staan blijven, wikkelde de bootman een groot pak los en daaruit kwamen.... een veertigtal harde bokkems. Nou kereltje, toen dacht ik dat ik het helemaal bezwijmde. Ik kon nog met moeite stamelen.... 'moeten de heren soms vorken?' 't Gebrul dat nu opging is niet te beschrijven. Het leek wel of ik iets gekks had gezegd. De bootman lag te rollen en zag purperrood. 'Neen maar,' brulde hij, vorken! Vorken.... zeg, ben jij soms een zoontje van een baron? Vorken?! Die kennen we hier niet aan boord! Mens hou me vast. We bikken hier met onze vingers. Dat

zijn vorken die we van onze lieve moeder hebben

Ik begreep dat ik een flater had geslagen en hield beschaamd mijn mond. Toen begon het eten, tenminste, als je zoiets eten wilt noemen. Ze propten hun mond vol en grepen dan alweer naar iets anders. Eindelijk schen ze te merken, dat ik slechts een heel klein stukje brood at. ‘Zeg! mot je geen bokkempie! Kijk eens, fijn!’ En tegelijkertijd hield er één een van vet druipende bokkem voor mijn neus. Nou Bram, m'n jongen, dat werd me wel een beetje te bar. Ik werd dat moment zo akelig, misschien was het stampen van het schip er ook wel oorzaak van, dat ik spierwit werd. Eén der matrozen had het in de gaten gaf me een trap. ‘Vooruit joh! Over de reling! Mars!’ Ik nam deze harde raad te baat en vloog de trap op om over de verschansing te hangen. En daar kwam het. Eén bokkem,.... twee bokkem,.... O, m'n arm kwartje, dacht ik intussen.... weer een bokkem.... O...., wat ben ik naar; dag moeder...., daar gaat je zoon...., oooo...., wat ben ik wee. Ik had daar zowat een kwartier gestaan en het was of al mijn ingewanden er uit waren, toen de matrozen uit het logies kwamen en besloten om me even te genezen. Ze gingen in een kringetje staan, nam me in het midden en begonnen me van de een naar de ander te gooien. Ik zeu bepaald liegen, wanneer ik beweerde dat dit op een zachte manier gebeurde. Ik kreeg die eerste avond meer stompen en builen, dan ik ooit in mijn vroegere leven gehad heb. Na afloop hiervan werd, om me even op te frissen een emmer ijskoud water gehaald. Gediensstige handen pakten me op, zetten me op m'n hoofd, zo in de emmer. Na dit hoofdbad werd mij, op de je nu wel bekende wijze, verzocht om even de vaat te wassen. En het ruim aan te vegen. En 't moest netjes gebeuren, anders zou er wat zwaaien. Nadat ik de hele santepekraam had schoongemaakt moest ik de wolletjes der heren opschudden en ging toen vragen of ik naar bed mocht. Maar neen hoor, ik

moest voor de mannen een oorlam inschenken. Ze wouen mij ook van dat goedje geven, maar ik bedankte. Ik had al een beetje geproefd en die rommel brandde zo gemeen, 't leek wel vuur.

Maar nu is 't genoeg voor vandaag. Ik zal morgen wel verder vertellen.

‘Jammer,’ vond Bram, ‘k wou dat het vast morgen was.’

's Morgens kwam Oom Jan; en het leek wel, of zijn komst de beterschap meebracht, want zienderogen nam de koorts af. Oom Jan verhoogde hiermede dadelijk zijn zelfbewustzijn en pochte: ‘natuurlijk, zo kom ik hier of de koorts neemt de vlucht.’

‘Geen wonder,’ meende vader die zijn goeie bui terug kreeg, ‘wie zou dat niet doen wanneer hij jou zag. Je bent me nogal wat moois.’

‘Wel,’ riep Oom, ‘die man heit nou altijd wat. Je kunt niks zeggen of hebben, of hij heit er wat op.’

‘Nou,’ mengde moeder zich in het gesprek, ‘dat moet je niet zeggen. Hij heeft overal wat op...., behalve op de Nederlandsche Bank’. ‘Ja, wel,’ zei vader. ‘Zeker, heb ik wat op de Nederlandsche Bank....’

‘Wel, wat dan?’, informeerde Oom Jan.

‘Afgunst,’ zij vader heel kort, en toen barstte het hele stelletje in een schaterlach uit, blij dat de spanning van de afgelopen nacht voorbij was. Dokter vond Bram een boel beter, maar vond het raadzamer, om hem voorlopig nog wat te laten rusten. Morgen mocht vader weer vertellen. Ze moesten hem wat opvrolijken.

‘O, dat is prachtig,’ meende vader. ‘Jan ga jij maar een beetje Bram amuseren dan ga ik even een uiltje knappen. Nou slamat tidan!’ ‘Ik Bram opvrolijken?’ vroeg Oom Jan. ‘Hoe moet ik dat doen?’

‘Wel,’ zei vader, ‘je laat gewoon je gezicht maar zien, dan lacht hij al.’ En bulderend om z'n eigen flauwe mop, ging Vader naar de slaapkamer.

‘Nou, nou,’ zei Oom. ‘t Is me een mooie. Een echte zeeman. Maar ik zal mijn neef toch wel even bezig houden, want Schenk heeft zijn rust verdiend. Hij is wel 'n zeeman, maar... een ruwe bast.... met een kern van goud.’

Volgende morgen zat Vader weer bij Bram's bed, om hem verder zijn avonturen te vertellen.

‘Wel, Bram m'n jongen. Help je vader nou eens op weg. Waar ben ik met mijn verhaal gebleven? Laat eens kijken? Was 't niet.... was 't.’

‘Bij de bokkem vader en dat u de oorlam moest klaarmaken voor de bemanning en dat u dat zelf niet lustte, omdat 't zo vies smaakte.’

‘O. juist. Nu m'n jongen, luister dan maar goed. Toen dan die mannen hun “piereverschrikkertje,” zoals ze het plachten te noemen, “achter hun kiezen” hadden, begonnen ze eerst recht uiig te worden. Eéntje haalde zijn harmonica, of om in de schipperstaal te blijven, “zijn trekpiano” en begon een moppie te spelen. Ik had toen die dagen geen erg muzikaal gevoel, maar datgene hetwelk ik daar hoorde deed me sterk denken aan een voorval, hetwelk ik eens in Den Helder had meegemaakt, toen we 's avonds twee katers met de staarten aan elkaar hadden gebonden en ze ieder 'n andere richting uitjoegen. Het gehuil hetwelk toen ontstond was mooier, dan de muziek die ik op het schip hoorde. Maar ik was wel zo wijs, om me sjaakes te houden, anders had er weer wrat gezwaaid. Waarom lig je te lachen Bram, m'n jongen?’

‘Om die twee katers Vaat, die met hun staarten aan elkaar gebonden waren.’

‘Zo m'n jongen. Dat valt me van je tegen. Of... eigenlijk weer niet. Toen ik deze schanddaad deed was ik ook nog zo jong als jij thans. Toen besepte ik ook nog niet, hoe intens wreed het was om dieren af te beulen. Weet je wel mijn jongen welke pijn je aan zo'n beest doet? Neen, natuurlijk niet. Later, groter geworden ga je dat beter beseffen. Dan verafschuw

je deze verschrikkelijke kinderwreedheden. We zullen echter verder gaan. Terwijl dan een op zijn trekpiano aan de gang was, had een der matrozen een stuk zeil omgeslagen, bij wijze van sjaal en danste begeleidt door het gezang en het handgeklap der mannen een soort van Spaanse dans. Neen Jong, dat was zo een potsierlijk gezicht, dat ik al mijn leed en ellende van die dag vergetende, blauw zag van het lachen. Hierna speelde onze muzikman een soort van wilde Russische dans en je had moeten zien, hoe of die door een paar van de matrozen gedanst werd. Je weet zeker wel hoe zo'n dans gedaan wordt? Niet? Zal ik het je eens uitleggen. De dansers zitten in een gehurkte houding op de grond. Wanneer de muziek begint, dan gooien ze beurt om beurt hun linker en dan weer hun rechter been uit. Het lichaam blijft echter in de gehurkte houding en de ene hand wordt achter het hoofd, de andere in de zijde gehouden. Er wordt verbazend bij gegild en het rythmische handgeklap is weer de begeleiding. In ieder geval was 't amusant. Als je beter bent, zal vader je het ook eens leren. Het was onder al die bedrijven danig laat geworden en eensklaps klonk de stem van de ouwe vanaf de commandoplaats: 'Hé, zeg, lawaaischoppers. Zou jullie niet naar je nest gaan. Het is hier geen theater. Vooruit mars! En die ik over een kwartier nog aan dek zie zonder dat hij er wat te maken heeft, schop ik over boord.'

Je begrijpt, dat we met dit nachtgebedje rekening moesten houden, want de bullebak was in staat het te doen ook. We gingen dus naar kooi. Ik maakte mijn pakje open om een nachthemd aan te doen. In mijn oververmoeidheid wilde ik gauw in bed stappen doch een waar gebrul van mijn slaapgenoten, die in een ommezien de gehele bemanning alarmeerde, weerhield mij hiervan. Wat was er nu weer aan het handje? Ik keek rond, maar bemerkte, dat alle blikken op mij gevestigd waren en toen Bram, m'n jongen, toen....

ik had wel van schaamte door de grond willen zinken. Ik had... een nachthemd van mijn moeder aan.... met brede stroken op de borst en aan de mouwen. In d'r zenuwachtigheid had het 'ouwe mens' me de verkeerde bullen ingepakt. Ik was zo rood als een pioenroos en kroop vol schaamte in mijn bed. Maar wat ik daar nog later over moest horen. Ieder ogenblik kwam er eentje naar me toe: 'Zeg eens jog: he je dat hemd van moessie nog?'

Ik koos echter de wijste partij en gaf geen antwoord. De volgende dag, moest ik helpen op de vuurplaat. Dat is de plaats voor de stookplaats. Je moet dan met een grote schep kolen over het vuur spreiden. Maar zo, dat de boel over het hele vuur verdeeld is. Ik kwam binnen en ging naar de voorman om me te melden. Deze stuurde me grijnzend naar één der mannen om me een schop te geven. 'Pak d'r maar eentje, zei hij. Daar staat een goeie, daar in die hoek. Maak pak hem bij 't handvat en bij het ijzer. Want hij is zwaar. Ik deed dit. Of liever, ik probeerde dit, want toen ik het ijzer aanpakte, bemerkte ik, dat de beulen het bijna gloeiend gemaakt hadden. Ik verbrandde zo mijn vingers, dat ik als een gek in de ronde sprong. Daarna greep ik de schop en wilde m'n kwelgeest te lijf. Ik had hier echter buiten de waard of liever gezegd buiten zijn kameraden gerekend; want nauwelijks had ik de schop de hoogte in, of ik werd vastgegrepen, mijn handen op mijn rug gebonden en toen zo ongenadig afgeranseld, dat ik dacht te zullen sterven. Ach, m'n jongen, een mens kan een boel verdragen. Daarna werd ik een paar uur in het kolengruis gelegd, waar men telkenmale vriendelijk kwam vragen, of ik wel goed lag en of ze anders mijn kussens een beetje zouden opschudden. Ik dacht, wacht maar mannetjes. Ik krijg jullie wel. En die gelegenheid om hun die judasstreek betaald te zetten kwam gauwer dan ik en ook zij dachten. Die middag moest ik in de kombuis, bij de kok aardappelen jassen. Nu

was het een vaste gewoonte, dat de man op de plaat voor warm water zorgde voor de kok, die op zijn beurt als tegenprestatie wel eens een lekker toetje, overgebleven of klaar gemaakt voor het eten van de oude aan de man op de plaat gaf. Dit ging zo. Vlak bij het kombuis was 'n luchtkoker, die van 't stookruim afkwam. Wanneer nu de kok iets had, dan schreeuwde hij door de koker naar beneden: Ahoi... van onderen. Aanpakken! Waarna de man beneden onder de koker ging staan om de te verwachten lekkernij op te vangen. Ik wist dit van de kok en toen deze mij gelaste om het vuide water van de vaat over boord te smijten, ging ik naar de koker en riep: Ahoi.... van onderen.' Ik wachtte even, tot ik van beneden hoorde: 'Nou, hoe zit het? Komt er wat?' Toen antwoordde ik: jawel, pak maar aan! Maar pak goed, eer het breekt!' En plons.... daar ging de teil vuil water naar beneden. Wat 'n lol! De kok had niets van mijn snode daad opgemerkt en helaas, de stakkert liep de volgende dag met een paar blauwe ogen, omdat de man op de plaat maar persé niet wou geloven, dat de kok aan deze gehele affaire onschuldig was. Ja, Bram m'n zoon, ik weet wel wat je zeggen wilt...., maar zie je, er zijn van die pijnlijke momenten in je leven, dat je...., nou ja m'n jongen, snap je nu niet dat ik na al wat ik had doorgemaakt geen trek meer had om nog eens bont en blauw geslagen te worden? Ach mijn zoon, zal ik je nog verder vertellen van mijn avonturen? Moet ik je nog kwellen met een beschrijving van de havens, waar we binnenliepen en waar iedereen aan wal mocht, behalve ik? Je lastig vallen met het feit, dat ik na vier en een halve maand weer in Holland terug kwam en in Amsterdam van boord weg liep? Hoe ik toen, omdat ik nooit een cent gage ontvangen had, te voet naar Den Helder ben gelopen en daar vermoeid en uitgehongerd aankwam? Hoe ik eindelijk thuis zijnde de deur van ons huisje openstiet en precies gelijk de verloren

zoon uit de bijbel zeide: ‘Hier ben ik weder. Vergeef me!’ Neen.... duizend maal m'n jongen. Ik vertel niet meer....’ ‘Daar heb je waarachtig ook gelijk aan, zei oom Jan, die stil binnen was gekomen en 't laatste half uur aandachtig had zitten luisteren. ‘Daar heb je gelijk aan, want d'r is geen woord van waar, van al wat je dat arme schaap gezegd hebt.’

‘Zal jij weten,’ mompelde vader. ‘Toch was 't leuk hé Bram?’

En Bram, met grote glanzende extase ogen, die geheel en al meegeleefd had met wat vader hem verteld had, loosde een diepe zucht....

‘Nou, fijn was 't.... En vertel je niet meer Vaat?’ Hoe het je verder ging. Hoe je toch op de vaart kwam. Toe, doe het nou....’

‘Ja’, beaamde ook nu oom Jan, ‘je hebt nu al zo veel onzin verteld, maak er nog maar wat bij.’

‘Nou, m'n jongen,’ vervolgde vader, ‘dat ging heel gemakkelijk. Ik ging naar de zeevaartschool en kwam zo op de vaart. Een heel eenvoudige kwestie.’

‘Ja, maar Vaat...., je hebt toch wel wat meegemaakt ook hè?’

‘O, een massa. Maar daar ben je nu nog te jong voor. Later, als je groter bent, dan zal vader nog wel eens wat vertellen van zijn reizen. Maar nu...., taptoe. Nu ga je eens fijn een paar uurtjes rusten. Dan ga ik met oom Jan en moeder een pandoertje maken. Tot straks ouwe snurkert. Ga je mee Jan?’

Bram lag nog in zijn eentje na te schudden. Die Vaat ook. Om dat water door die koker te gooien, och, och...., en nu was ‘t zo een flinke man.... Enne...., he, wat was hij moe...., die dans.... zou hij hem leren...., en Bram droomde van wild dansende matrozen.

Hoofdstuk VII.

Bram mag op.

Vier weken had Bram in bed gelegen en eindelijk mocht hij een paar uurtjes op. Dat was een feest. Moeder had de hele kamer in de bloemen gezet en vader had voor die gelegenheid zijn banjo genomen en had zich zelve begeleid met zijn Indische liedjes, zoals: Tabé Nonja.... en Dinah, Dinah Boboo.... Vreemd en weemoedig hadden die geklonken.

Het was die eerste dag 'n echt leuke boel geworden, en nog leuker werd het, toen Bram na nog een week weer uit mocht. Gearmd met Vader ging hij naar al de bekende plekjes. Wat ze genoten! Gaandeweg sterkte Bram aan en juist een paar dagen voor dat Vader zijn verlof ten einde liep herinnerde hij hem aan zijn belofte, om die befaamde en mooie Russische dans te leren. Vader maakte nu natuurlijk bezwaren en wel met het oog op Bram zijn gezondheid en.... moeder. Moeder zal het vast niet goed vinden. Doch Bram bleef maar aanhouden, en op een dag, dat Moeder uit ging, namen Vader en hij de gelegenheid te baat om de dans te leren. Vader schoof in de huiskamer de tafel een eindje op zij, stroopte zijn broekspijpen op en zei tegen Bram: 'Nou goed opletten m'n jongen. Je moet alles precies doen wat vader doet. Nu zal ik er een melodietje bij fluiten en als ik m'n ene been de hoogte in steek, dan

schreeuw je: Oooo. Begrepen? Goed, daar gaat hij dan voor niks!’

En vader floot een wilde melodie en begon, op zijn hurken zittend te dansen. Bram keek zijn ogen uit. Was me dat even mooi. Dat moest hij ook proberen. Maar zijn ongeoefende jongensbenen konden 't niet en direct rolde hij om. Vader lachte hem uit. ‘Nee, m'n jongen. Zo moet je het niet doen. Kijk maar naar vader. Kijk! Zo moet het....!’ En juist terwijl hij Bram eens goed wou laten zien, hoe of het wel moest, bleef hij met zijn hak haken in het karpert en viel, zo lang als hij was, in de theekast. Een knal, van heb ik jou daar. Het glas stuk en, o, schrik, moeders goeie koppen en schotels, totaal aan scherven. Eerst keek vader wat beteuterd, maar, toen hij het beteuterde gezicht zag van Bram, begon hij te lachen en beurde Bram op met de woorden: ‘Allons, m'n jongen. Kop op. Je weet scherven zijn geluk!’

Maar Bram merkte heel ernstig op: ‘Wat zal Moes boos zijn. U moest vast zonder eten naar bed en krijgt geen nachtzoen....’

Vader kon niet meer, dit deed de maat overlopen en de tranen rolden uit zijn ogen, zo hevig lachte hij. Op dit moment kwam moeder binnen, die, vader ziende, languit in de theekast tussen de gebroken boel angstig vroeg: ‘Jasses.... wat is hier gebeurd?’

‘O niks moeder,’ antwoordde vader. ‘Ik had slechts een weddenschap met m'n zoon Bram, dat deze kast niet sterker was dan ik en.... ik heb het, zoals je ziet, glansrijk gewonnen. Vind je dat nou niet leuk moeder? Heb ik Bram nou niet goed bezig gehouden? De waarheid?’

Maar moeder vond het helemaal niet leuk. Was dat nou een manier van doen. Zo'n grote kerel als vader was, om zo de boel te ruïneren 't Was om te huilen. En vader was zo goed niet, of hij moest zorgen, dat de glazen gemaakt werden, en nieuwe

pronkkoppen in de kast kwamen. Hetgeen vader, terwille van de lieve vrede, maar deed. Deze dansdemonstratie kwam hem echter op zes-en-twintig gulden vijf en tachtig en een halve cent te staan. En toen kwam het vijfjarig kereltje, met een van zijn spontane uitingen.

Bram was naar zijn kamertje geslopen, had daar zijn stenen varkentje genomen, dit tegen de rand van zijn bedje stuk geslagen en de inhoud, groot twee en zestig en een halve cent, in zijn beide knuistjes genomen en stil naar zijn vader toegegaan. Toen had hij zijn schat....., zijn hele rijkdom in vaders handen gelegd en hem in het oorgefluisterd: 'Hier Vaatje, voor jou. Bij vanmiddag.'

En vader, diep voelend het grote offer, diep voelend deze mooie daad, had hem niet willen wetsen door te weigeren. Hij had alleen maar z'n kind, zijn jongen, diep in de ogen geblikt en hem met z'n vereelde knuisten, die dit moment sterk beefden, over zijn lokken gestreken en zachtens gemompeld: 'Dank je wel kameraad. Ik ben er zeer blij mee.'

En 's avonds, toen Bram in zijn bedje lag en vader, moeder en Hetty in de huiskamer zaten, haalde vader de twee en zestig en een halve cent uit zijn zak en vertelde hen de mooie, grote daad van hun lieveling. Hierna nam hij een doosje uit de kast, legde daar het geld in en borg dit zorgvuldig op. 'Dat moeten we bewaren, moeder. Dat is goud, heilig goud.' En gezamenlijk waren ze naar Bram's kamer gegaan en drukt.. voorzichtig, heel voorzichtig, opdat hij niet zou ontwaken, een kusje op het warme kinderhoofd. En in-, ingelukkig bleven vader en moeder zo een tijdje staan.

Toen vader een paar dagen later weer aan boord moest, en uitgeleide gedaan werd door de hele familie, droeg hij onder zijn uniform, op zijn hart, een klein doosje met één kwartje, twee dubbeltjes, tien koperen centen en drie halve stuivers....

En terwijl de boot uitvoer, onder de tonen van het Wilhelmus, stond daar op de wal een steeds kleiner en kleiner wordend figuurtje, zwaaiend met zijn zakdoek, dat zijn grote vriend en vader weer een tijdje moest missen. 's Jonge, wat zou het heerlijk zijn, wanneer vader voor goed aan wal bleef. Altijd bij hem.

Hoofdstuk VIII.

Bram voor het eerst op school.

Het was op het tijdstip, dat Bram hard naar de zes jaar toeging, toen vader en moeder er over dachten hem naar school te zenden. Reeds eerder was er al sprake van geweest, om hem naar een Fröbelinrichting te zenden, maar moeder kon van haar jongske niet scheiden en dan daarbij, in het najaar en in het voorjaar had Bram steeds last van bronchitis. Maar nu werd het toch langzamerhand tijd en de eerste de beste keer, dat vader binnen was, stapte hij met Bram naar de school. Het was bepaald amusant, wanneer men vader en zoon zag lopen. Hofmeester Schenk met zijn lange, slingerende stappen, gewend aan het lopen op het dek van een steeds in beweging zijnd schip, en daarnaast de korte dribbelpasjes van Bram. Menigeen bleef staan, om dit leuke tweetal na te ogen.

Toen ze aan school waren, trok vader vervaarlijk aan de bel, waarna met ongewone spoed de deur geopend werd en een verschrikte schooljuffrouw - wie zou bij zo'n gebel niet schrikken? - vader vroeg, wat of hij wenste.

'Ik mot de bov.. meester hebben, zussie,' antwoordde vader en scheen in het geheel niet te bemerken, dat de juffrouw over dat minzame 'zussie' geheel rood werd. Integendeel, vader maakte later tegenover moeder de opmerking, dat die juffrouw er

voor een huismus tamelijk gezond en blozend uitzag.

‘Nou, hoort u me niet? Ik zei de bovenmeester!’ herhaalde vader.

‘Pardon, u bedoelt het hoofd der school,’ zei de juf, vader even terechtzettend. ‘Ik zal eens zien, of hij er is. Wie kan ik zeggen, dat u is?’

‘Hoofd! der school? Hoofd der school!?’ Vroeger zeiden we nooit anders dan bovenmeester. Maar, vooruit maar, Kerlieneke! Je zin, hoofd der school dan. Zeg maar, dat Schenk er is. Hofmeester Schenk, vroeger Pietje Schenk, die nog bij meester in de klas zat, toen hij nog bovenmeester was.’

Even later vroeg de juffrouw, of vader en Bram maar even mee wilden gaan. Ze liet hen in een eenvoudig, doch smaakvol gemeubileerd kamertje, waar een kaalhoofdige mijnheer naar vader toekwam, hem de hand drukte en zo maar, tot Bram's grote verbazing, vroeg: ‘Wel, Pietje. Ondeugd, hoe maak je 't? Gaat 't goed?’

‘Best, meester,’ sprak vader. ‘Goeie wind en bolle zeilen, en - hier wees hij op Bram - goeie lading ook.’

‘Zo, zo. En, waar kan ik je mee van dienst zijn?’

‘Wel, meester. Bram mot naar school. Hij wordt straks, in Juni, zes jaar, en nou dachten moeder en ik, dat we maar eens naar de bovenmeester moesten. Ik zei zo tegen m'n ouwe: kap, ik zal je eens wat zeggen. Bram gaat en moet naar school. Bestig! Maar dan gaat hij bij dezelfde meester, waar ik bij geleerd heb. Die zal ons helpen, van onze jongen een nuttig lid van de maatschappij te maken. Dat is d'r ook eentje van recht door zee, daar bereik je alles mee - en nou -ben ik hier. En dat is Bram. M'n jongste. M'n oudste gaat op de jonge juffrouwenschool.’

‘Wel,’ zei meester, dat kan, Pietje. Maar is hij al gevaccineerd?’

‘Ge.... wat?’ vroeg vader. ‘Kan je dat eten, meester? Wat betekent dat? Gevaksioneerd.....?’

‘Ik vroeg, of Bram al ingeënt is. Je weet wel, tegen de pokken. Jij bent toch ook ingeënt?’

‘Weet ik niet, meester. Ze hebben me al zo vaak in m'n body geprikt op 't schip. Tegen malaria, tegen gele koorts en weet ik veel al niet meer. Ik dacht al zijn leven, dat die dokter er op uit was, om de hele bemanning te ojoureren. Maar van Bram weet ik 't niet. Dat zou ik aan moeder moeten vragen. Ik ben zo vaak buitengaats, dat ik daarvan niets afweet.’

‘Ja, Piet, dan moet je maar eerst eens horen en kom dan vanmiddag maar eens terug. Dan zullen we de zaak in orde maken. Nou, tot kijk, hoor!’

‘Dag meester! Kom, Bram, zeg meester gedag!’

Doch Bram hoorde het maar half. Ingeënt? Geprikt Wat bedoelden zo toch? Natuurlijk had hij prikken gehad. Eén keer van Hetty, met een speld en.... enne.... één keer zelfs met een puntige spijker. Zou hij het vader eens zeggen? Maar neen, die liep al de kamer uit. En wat vader deed, zou wel goed zijn.

Thuis vroeg vader aan moeder: ‘Heb je Bram laten laxeren?’

‘Laxeren?’ vroeg moeder verbaasd. ‘Laxeren? Waarom? Het kind heeft toch geen pijn in z'n lijfje?’

‘Wat pijn in z'n lijfje?’ meende vader. ‘Ik bedoel, of je hem hebt laten prikken.... inenten!’

‘O, zeg dat dan dadelijk. Jij met je laxeren! Natuurlijk heb ik dat. Moet je z'n pokkenbriefje hebben? Hier is het. Ga het maar brengen.’

's Middags kwam de zaak voor elkaar en zo zagen we op een mooie Junidag Bram, vergezeld van moeder en omhangen met een hagelnieuwe schooltas, waarin een dito sponsendoos en een glimmende doos met griffels - een geschenk van Oom Jan - naar school wandelen. Maar toen ze in de buurt van de school kwamen, begon zijn grote mond te verminderen en angstig hield hij moeders hand vast. En hij vond het reuze heerlijk, dat moeder even mee naar

binnen mocht. Ze bracht hem zelf in de klas... en toen begon het Brammetje benauwd te worden. Veel benauwde□, dan toen hij aan de spoorbomen hing en ook nog benauwder, dan toen hij in het kanaal lag. Met tranen in zijn ogen klemde hij zich ran moeder vast. ‘Niet weggaan, moessie! Niet... aan Bram alleen laten!.... Ik wil mee naar huis!’

Doch de juffrouw trok Bram heel zachtjes uit moeders armen en beduidde moeder om vlug heen te gaan. Bram was woest, vocht en sloeg om toch maar los te komen on mee te gaan met moeder. Moeder, die altijd voor hem zorgde, moeder, die hem beschermde. En in zijn kinderlijke teleurstelling leek ieder hem vijandig, die hem van z'n moeder afhield. Maar met veel tact, liet de juffrouw Bram maar stil begaan. En toen er na een half uur nog geen notitie van hem genomen werd en z'n ogen dik waren van de tranen, bemerkte Bram tot z'n niet geringe schrik, dat het hier heel anders was dan thuis. Daar hoefde hij maar te huilen en hij kreeg z'n zin, en hier... Toch zag die juffrouw er wel aardig uit. Zou ze lief zijn? En juf, als 't ware Bram's gedachten radend, kwam naar hem toe, streek hem eens liefkozend door zijn bruine lokken en merkte als terloops op: ‘Ja, hoor, Bram, juf is ook wel lief.’ Hierna gaf ze hem een lei en toen mocht Bram vrijuit zitten tekenen. Nou, dat was een kolfje naar Bram zijn hand. Hij tekende, dat het een lust was, en vanzelfsprekend vond juf alles even mooi. Toen het speeltijd was, het uurtje, waarnaar door de meeste kinderen reikhalzend werd uitgezien - al strekt hun dit niet tot ere, te vergeven is het - nam juf Bram's hand en in de tuin gekomen, gaf ze hem een hoepel en een stok en mocht Bram fijn een kwartiertje hoepelen. En na het spelen ging juf verhaaltjes vertellen van Moeder de Gans en Roodkapje en Bram kwam tot de conclusie, dat hij het helemaal niet zo erg meer vond om op school te gaan. Hij vond de juffrouw nu be-

paald een schat. En dit was wel de hoogste graad, welke men in Bram's achtting bereiken kon.

Toen moeder hem dan ook om twaalf uur kwam halen, was ze opgelucht, toen ze bemerkte, dat d'r jongen het nogal kalm opnam en onderweg naar huis praatta Bram honderd uit over die leuke juf, die toch zo aardig met hem wist om te gaan. 'Weet je wat,' verzekerde Bram plechtig aan zijn moeder: 'Als ik groot ben, dan ga ik met die juffrouw trouwen. Vast, dat doe ik.'

'Malle jongen,' lachte moeder. 'Die juffrouw is misschien al zes en twintig en jij bent pas zes.'

'Hindert niets,' zei Bram. 'Dan wacht ze maar tot ik ook zesentwintig ben. Dat duurt niet zo lang, hé moesepetoes? En dan ga ik veel geld verdienen en dan trouw ik met de juffrouw.'

's Middags ging Bram heel opgeruimd naar school. Toen de bel om vier uur ging, hield de juf hem even tegen en vroeg belangstellend: 'En Bram, hoe vind je het nu op school? Prettig?'

'Nou en of,' biechtte Bram. 'Ik vind het hier reuze lollig en ik vind u reuze lief.'

Hoofdstuk IX

Vader blijft aan wal.

Een belangrijk punt in Bram's leven was, toen zijn grote vriend het voor hem zo moeilijke besluit nam, om voortaan thuis te blijven. Dat kwam zo. Ondanks dat vader reeds meer dan tien dienstjaren had, waarvan er verscheidene in Indië, wou hij maar niet van de vaart af, ondanks moeders smeekbeden, ondanks haar argumenten, dat het voor de kinderen ook beter was.

Vader kon het eenvoudig niet. Het varen zat hem in het bloed en hij kon zich niet indenken, om een baantje aan wal te zoeken, waar hij de ganse dag in huis zou moeten zitten. Neen, dat kon hij niet. Hij zou er van stikken....

Maar het was op een thuisreis van Indië naar Holland, het schip kwam de Middellandse Zee uit, toen in de Golf van Biskaye een vliegende storm opstak. De kapitein, een oude, ervaren zeerob, had onmiddellijk alle hens aan dek gecommandeerd en was de strijd tegen de woedende natuurelementen begonnen. Helaas, hoe de mannen ook vochten, het gaf niet veel. Na een kwartier, waarin het machtige, trotse schip als een notedopje heen en weer geslingerd werd, rapporteerde men de kapitein, dat het roer stuk was. De kapitein, kalm en of er geen vuiltje aan de lucht was, commandeerde: 'Zwemvesten aan en reddings

boten gereed maken! Laat de marconist seinen!' En even later kliefde door het luchtruim heen het bekende teken.... - - -... (S.O.S., in het Hollands: Redt onze zielen!) En steeds dringender klonk het signaal:... - - -... hier Berandina, liggen met stukgeslagen roer, zend spoedig hulp!

Eindelijk, na lang wachten, werd het signaal opgevangen en antwoordde men, of de Berandina haar positie opgeven wilde en dat men dan onmiddellijk hulp zou verlenen. De kapitein vroeg, wie er van de boot gebruik wenste te maken, doch niemand wenste het schip te verlaten, zonder dat er alles gedaan was, wat mogelijk was, om het schip te redden. Iets, wat voor deze eenvoudige zeelui een doodgewone zaak was, alsof u en ik een kopje koffie zitten te drinken.

En ook hofmeester Schenk, die met een doodleuk gezicht bezig was moppen te vertellen aan de bemanning, teneinde zodoende de moed er in te houden, voelde ook even onder zijn uniformjas, naar de plaats, waar hij, naast het medaillon, waarin het portret van moeder, Hetty en Bram, het doosje zat met het geld, dat zijn jongen hem eens, een paar jaar geleden, gegeven had.

Het spookte nog geweldig en eindelijk beval de kapitein, die vermoedde, dat de hulpexpeditie waarschijnlijk door het slechte weer er niet door kon: 'Booten strijken!'

De eerste sloep werd direct tegen de scheepswand stukgeslagen. De tweede kantelde, met zestien man geladen, om, en verdween in de diepte. Toen besloten de overigen om, kostte wat kost, de dag af te wachten, omdat dan hoogstwaarschijnlijk de wind zou gaan liggen. Zo geschiedde. Maar dat het een bange nacht was, behoef ik wel niet te verhalen. Iedereen dacht aan thuis.

Tegen dat het licht werd, hoorden ze plotseling kreten en tot hun onuitsprekelijke vreugde bemerk-

ten zij, dat de reddingsboot, welke heel de nacht naar hen gezocht had, vlak bij hen was. Het was meer dan tijd ook. Volgens berekening kon het schip het niet langer dan een paar uur meer uithouden. Het diende dus nergens toe, om nog langer aan boord te blijven. De reddingsboot voer enige malen langs zij, waardoor de bemanning gelegenheid kreeg over te springen. Het laatste van allen stond daar nog de kapitein. Hij wilde nog niet van zijn schip weg. Liever er mee de grond in. Doch de bemanning smeekte zo, dat hij eindelijk besloot om ook over te springen. Het was met tranen in de ogen, dat hij zijn schip verliet. Het leek wel, of de kapitein op dit moment ouder, veel ouder geworden was. En de zeelui begrepen hem. Ze voelden zo goed, wat er op dit ogenblik in het hart van hun 'ouwe' moest omgaan.

Ze kwamen doornat en totaal uitgeput, in het Spaanse kustplaatsje aan, waar ze direct door de bevolking liefderijk opgenomen werden voedsel, kleding en onderdak kregen. En het was eigenaardig, hoe die mensen van verschillende landaard, die verschillende talen spraken, elkander begrepen. Alleen maar door de drang van te willen helpen.

De volgende dag kwam de Nederlandse consul, die per telegraaf van een en ander op de hoogte was gesteld, uit de nabijgelegen handelsstad en ging met de kapitein en enige officieren naar de plek, waar de boot verlaten was. Deze was inmiddels door de woedende elementen geheel uit elkaar gebeukt en slechts een sombere, troosteloze indruk maakte. Hierna gingen ze naar de kust terug en besprak de consul met de bemanning de wijze, hoe ze naar het vaderland terug wilden. Ook nam hij op zich, om de nageblevenen van de zestien verongelukten van het treurige nieuws kennis te geven. Na veel heen en weer gepraat besloot de bemanning, drie dagen later met een boot van de Rotterdamse Lloyd naar Rotter-

dam te vertrekken en verder per spoor naar Den Helder te gaan. Allerhartelijkst was het afscheid van de eenvoudige vissersbevolking. Geschenken werden over en weer uitgedeeld en veel beloften voor de toekomst gedaan. Aan boord van het Hollandse schip werd al het mogelijke gedaan, om het de schipbreukelingen naar de zin te maken. Niets kon echter hun trieste stemming verdrijven. Immers, straks in Holland zou er in zestien; gezinnen rouw heersen. Dan zouden er in zestien huisjes geen blijde welkomstkreten klinken.

Het meest terneergeslagen was de kapitein. Hele dagen zat hij op het dek over de zee te turen, zich steeds maar weer afvragende: Heb ik wel genoeg gedaan? Kon ik nog meer doen?

En op een avond, juist dat hofmeester Schenk voorbij liep, riep de kapitein hem.

‘Hofmeester!’

‘Kapitein, tot uw orders!’

‘Hoe lang vaar je al bij me?’

‘Een kleine elf jaar, kap! Vier jaar op de Indiapora en de rest op de Berandina.

Een mooie schuit, kap. 't Is zonde, dat hij in de haringvijver ligt, zonde!’

‘Zo! Elf jaar. Heb jij in die tijd ooit wel eens bemerkt, dat ik iets niet goed verzorgde, iets niet goed deed? Neen, geneer je niet, hofmeester, zeg 't eerlijk!’

‘Bij mijn eer en geweten, nooit, kapitein!’

‘Begrijp jij het dan, hofmeester, dat ik nu mijn schip heb laten zinken?’

‘Dat is niet waar, kap! Excuseer, dat ik 't zeg!’

‘Neen, hofmeester, praat er maar niet verder over. Ik ben oud geworden. Ik zal me.... laten pensionneren.’

Onthutst keek hofmeester Schenk z'n kapitein aan.

Pensionneren? Dat was ontzettend, zo'n flinke kerel.

In Rotterdam, waar ze bestormd werden door een legertje van verslaggevers, fotografen en filmoperateurs, verspilden ze weinig tijd, doch gingen direct naar het station Delftsepoort, waar de trein richting Amsterdam reeds gereed stond. In Haarlem stapten ze uit, om over te stappen in de trein, die via Uitgeest naar Den Helder ging. Wie beschrijft vader Schenk's vreugde, toen hij daar op het station zijn zwager Jan met Bram zag staan, die hem bij wijze van verrassing tot Haarlem tegemoet waren gereisd? Het werd een gepak en gevraag zonder weerga. De andere leden van de bemanning kikkerden er helemaal van op, aangezien zij hier een voorproefje kregen van wat hen straks zelf te wachten stond. Bram zat boven op vaders knieën en hield maar niet op met vragen stellen. Oom Jan echter, die wel drommels goed begreep, dat vaders hoofd momenteel naar iets anders stond, zat maar stil in een hoekje en vergenoegde zich met uit zijn schier onuitputtelijke zakken voor de bemanning sigaren op te diepen en die met kwistige hand uit te delen. Plotseling brak echter vader Schenk's goeie ouwe luim los en vroeg hij zijn kameraden:

‘Weten jullie, waarom mijn zwager zo royaal is met die stinkadorussen? Niet? Wel, hij was vorige week jarig en toen heeft zijn vrouw hem een kistje van honderd cadeau gedaan.’

En de lach daverde door de coupé's.

Oom Jan zei maar niets. Hij mocht dat wel. Zag liever zijn zwager zo, dan zo strak ernstig.

Naarmate de trein Den Helder naderde, werd de stemming al opgewondener. Ieder zocht inderhaast z'n luttele stuks bagage bijeen, om straks, als de trein het station binnenliep, maar zo gauw mogelijk buiten te zijn. Buiten, waar moeder en de kinderen wachtten.

Het was een drukte van belang. Half Den Helder leek wel leeggelopen en niet dan na grote moeite

gelukte het de bemanning, om met hun familie weg te komen. En in menige huiskamer werd die avond verhaald van de bange uren op het schip en van die zestien stakkerds, die nu rustten op de bodem van de zee. En menig gebed van dank ging uit voor het sparen van de vader of zoon. Ook werd die avond vol liefde gedacht aan de redders, ginds op de Spaanse kust.

Toen de kinderen bij hofmeester Schenk naar bed waren en vader, moeder en oom Jan nog wat bij elkaar zaten, begon moeder te vertellen van haar martelende angst, toen bekend was geworden, dat het schip, waarop vader diende, in nood verkeerde. Hoe ze radeloos was geworden, toen de kranten schreven, dat er een reddingsloep met zestien man was omgeslagen, waardoor allen waren verdronken. Hoe ze, met al die andere vrouwen, angstig wachtte op nadere berichten.... van d'r slapeloze nachten. En dat ze nu vader niet meer liet gaan. Dat ze het niet zou overleven, als hem iets gebeurde. Dat hij toch moest denken om zijn kinderen, om Hetty en Bram. Wanneer vader dan toch zoveel van hen hield, dan moest hij een betrekking aan wal zien te krijgen. Er waren toch wel genoeg baantjes te krijgen, die met vader z'n doen en laten overeen kwamen. Oom Jan had er al werk van gemaakt, of ze niet een winkel konden beginnen.

Neen, daar was vader tegen. Geen winkel. Maar in beginsel was vader het wel met moeder eens. Niet meer naar zee, hoeveel dit hem ook kostte. Vader had in die benauwde dagen leren beseffen, hoeveel zijn gezin hem waard was. Hij zou wel eens op z'n gemak uitzien naar een 'job' en in die tijd maar zijn pensioen aanvragen.

Moeder kon gerust zijn. En moeder was gerust.

Anderdaags moest vader zich melden, werd, evenals de gehele bemanning, hem een voorlopig verhoor afgenomen, totdat later de zaak voor de zeeraad zou

komen. Hierna werd de mannen aangezegd, dat ze zolang binnendienst kregen. Vader echter meldde zich aan en deelde mede, dat hij gaarne voor pensioen in aanmerking zou komen, hetwelk hem na enige tijd werd toegestaan.

De kapitein werd, na onderzoek, geheel vrijgesproken van schuld, doch het ongeluk had hem zo aangegrepen, dat hij niet meer geschikt was om het commando te voeren en zodoende gepensionneerd moest worden.

Bram inmiddels genoot intens, doordat vader heel de dag vrij was en dus alle mogelijke spelen en wandelingen met hem kon doen, waarvoor vader dan ook de meest mogelijke tijd had.

Het was echter niets voor pa Schenk, om zijn tijd in ledigheid door te brengen en ijverig speurde hij dan ook de bladen na, of er niets voor hem in stond. Hoe hij eindelijk een geschikt baantje vond en met zijn familie naar een andere plaats vertrok, kunnen jullie in het volgende hoofdstuk lezen.

Hoofdstuk X.

Vader krijgt een baantje.

Op een morgen kwam vader, opgewonden met de krant zwaaiende, de huiskamer binnen en vergat van geagiteerdheid zijn pijp uit z'n hand te leggen, iets wat hij anders terwille van de lieve vrede met moeder, toch altijd placht te doen. Want, nietwaar, pijpen, en vooral die met grote koppen, hebben de onhebbelijke gewoonte, om overal een fijn laagje as uit te strooien. Maar die morgen keek vader nergens naar. Hij stormde binnen met de kreet, of hij zo pas de honderdduizend uit de staatsloterij getrokken had.

‘Moeder! Moeder! Ik heb hem! Ik heb hem!’

En moeder, aan vaders uitvallen gewoon, antwoordde heel kalm: ‘Dan moet je zien dat je hem houdt!’

‘Wel, als ik zeg, dat ik hem heb, dan heb ik hem. Dan kan je toch wel wat meer belangstelling aan de dag leggen. Hier!’ En vader duwde triomfantelijk de opgevouwen krant met een dik omlinjnde advertentie in haar handen. ‘Lees, en zeg me, mijn aanstaande weduwe, waar ik eens mee ten stadhuize toog, zeg me, of dit niet juist “de” betrekking voor mij is. Ha, ik heb het altijd wel gedacht, dat te avond of te morgen een baantje, geschikt voor mijn persoontje, uit de lucht zou komen vallen. Ik solliciteer er op!’

Vast, dat doe ik, moeder, en 't is voor de kinderen ook beter, daar te wonen. Let maar op!

‘Maar pa,’ zegt moeder, ‘zou je me nu niet eerst es laten lezen?? Ik ben toch geen helderziende!’

En daar prijkte de advertentie, die vader zo opgewonden had en die een wending zou geven aan het leven van onze jeugdige vriend Bram.

OP TE RICHTEN ZWEMSCHOOL IN EEN DER MOOIESTE DELEN
VAN ONS LAND (GOOI), ZOEKT EEN BEKWAAM INSTRUCTEUR.
ZIJ DIE NIET VAN VOLDOENDE GETUIGSCHR. EN DIPLOMA'S
VOORZIEN ZIJN, BEHOEVEN NIET TE REFLECTEREN. BR. MET
UITV. INLICHT. ONDER LETTER B, BUREAU VAN DIT BLAD.
WONING BESCHIKBAAR.

Ja, dat was wel wat voor vader, die bij de marine destijds een van de beste zwemmers was en in Indonesië jarenlang de cursus geleid had. En in het Gooi! In die gezonde streek, waar de lucht zo heerlijk was voor hun jongen. Daar moest vader vooral geen gras over laten groeien. Nog diezelfde dag schreef vader en drie dagen later kreeg hij reeds antwoord. Het bestuur had vaders sollicitatie ontvangen, benevens een honderddertig anderen, en verzocht hem, eens te komen kennis maken. Zo trok vader Schenk, vergezeld van de beste wensen zijner huisgenoten, naar de plaats der afspraak, niet, nadat Bram vader had verzocht, de heren er op te wijzen, dat het zwemmen de familie in het bloed zat. Waarmee hij hoogstwaarschijnlijk zijn kanaalzwemtocht bedoelde, tussen de heipalen.

Het was een vreugdevolle tijding, die vader die avond mee naar huis bracht. Na een korte conferentie, waarbij vaders klinkende getuigschriften geen

onbelangrijke rol speelden, was hij aangenomen. De kinderen juichten.

Heerlijk! Verhuizen! Andere plaats, andere mensen.

En vader had moeite om de opgewonden stroom van vragen te weerstaan.

‘Waar is het, vader?’

‘Wat moet u doen?’

‘Is het er leuk?’

‘Toe maar, toe maar. Zullen jullie me nu eens met rust laten? Misschien hebben jullie er niets op tegen, dat ik eerst eens een hapje eten neem. Ik val haast om van de honger en je weet: Er gaat geen dans voor het eten.’

‘Dat zàl je weten,’ rijdde Brammetje.

En nog nooit was vader zo vlug en door zoveel mensen tegelijk bediend als toen. Moeder gaf de aardappelen en de snijbonen, Hetty het ossenlapje en Bram goot met zulk een kwistige hand de saus over vaders bord, dat het wel een zondvloed leek. Maar vader deed net, of hij die betuigingen van tederheid en overgrote nieuwsgierigheid niet merkte en at met smaak, op z'n dooie gemak, z'n bord leeg. Hierna nam hij zijn pijp uit zijn zak, knipte zijn mes open en begon met een ijver, alsof zijn leven er van afhing, de kop schoon te krabben. Hierna blies hij de steel door, stopte zorgvuldig de pijp vol tabak en...

‘Jasses,’ zei moeder. ‘Schiets nou toch eens op. Je ziet, dat we zitten te branden van ongeduld.’

‘O, wachten jullie op mij?’ vroeg vader heel naïef. ‘Dat wist ik niet. Dan zal ik maar eerst... mijn pijpje even aansteken. Ziezo! Lekker, zo'n neuswarmertje na het eten. Tabak is iets kostelijk.’

‘Hé, toe nou vader, vertel nou!’

‘Nou, omdat m'n zoon het wil. De zaak is voor elkaar. Over zes weken gaan we er al heen. Het wordt een mooie, grote, openbare zwemschool en ik word er instructeur. We komen vlak bij het bad te wonen. En de rest zal ik wel met moeder alleen be-

spreken. 't Is allang kinderbedtijd. Gaan jullie nou maar gauw slapen! Dag, hoor!'

'Vind jij het fijn, Bram?' vroeg Hetty.

'Nou, meid, reuze. 't Is daar wat mooi!'

'Hoe weet jij dat nou? Je weet nog niet eens, waar 't is.'

'Dat is waar ook. Even vragen.'

En in zijn pyama slofte Bram weer naar de huiskamer. Even later kwam hij bij Hetty terug.

'Wel, waar is het, Bram?'

'Laren. Weet jij, waar dat nest uithangt?'

'Ik niet. Wacht, daar ligt mijn atlas.'

En zo kwam het, terwijl vader en moeder binnen een berekening der kosten maakten, Bram en Hetty ijverig over de kaart van Nederland gebogen zaten, zoekende naar dat plaatsje, waar ze hun verdere leven voor een groot deel zouden slijten.

Plots schreeuwde Bram: 'Hier, Hetty! Hier heb ik het. Bij Hilversum. Hier! Er staat bij: bos, heide, droge streek.'

'Heide, fijn!' zuchtte Hetty, en dacht aan kampeertochtjes.

'Bossen, heerlijk!' zei Bram. 'Rovertje spelen en Indiaantje! Prachtland was het daar!'

Het werd een tijd van pakken en pakken. Vader had een paar heel grote kisten gekocht en de ganse dag hoorde je een geklop en gezaag in het huis. Tot Hetty en Brams grote vreugde mochten zij helpen bij het inpakken. En het was eigenaardig, hoe er steeds meer dingen kwamen, die ze persé mee wilden nemen. Vader zwoegde die dagen voor zes. En Bram, die hem zou helpen, bezorgde hem zoveel extra werk, dat hij er meer last van had dan voordeel. Zo timmerde Bram bijvoorbeeld alle spijkers schuin in de kist. Ook had hij moeders kostelijk eetservies, zonder een of andere verpakking, in de kist gestapeld en had deze, wanneer vader niet bijtijds was komen kijken, ook dicht getimmerd.

De laatste dagen braken aan en Bram ging afscheid nemen van z'n vriendjes en voor het laatst nog eens al de leuke plekjes zijner jeugd bezoeken. Het afscheid van Freek, die al meeding op de vissersschuit, en Jan Tomee, die bij zijn vader in de bakkerij werkte, was bepaald ontroerend. Ze hadden altijd veel van het zes jaar jongere makkertje gehouden. Freek gaf hem een mooi zakmes en Jan, de dikkert, gaf hem een flesje met zure drups voor in de trein. Na vele beloften van schrijven, vertrok Bram voor zijn afscheidstocht naar z'n speelplekjes. Kijk, hier had je de spoorbomen. Daar had hij aan gehangen. En hier had je de sloot, waar de jongens zijn kleren hadden schoon gespoeld. Wat was dat al weer lang geleden. En verder trok Bram. Oud Den Helder in. Al die leuke huisjes, waar hij steeds met de kinderen gespeeld had. Voort, voort, er moest nog meer gezien worden. Daar had je het kanaal. En daar de plaats, waar hij kopje onder gegaan was. Wie weet, had hij - was de dikkert niet zo vlug geweest - hier niet meer gestaan. Dan zat hij nu boven, in de hemel.

Die laatste nacht werd er maar weinig geslapen en reeds bij het eerste morgengloren werden de bedden ingepakt en om half zeven kwam de kruier, die het hele zaakje naar 't station bracht. Daar stonden ze nu in de lege woning. Het was akelig, hoe hard en hol de stemmen klonken. Het vrolijk gesnap van de kinderen en vader werd door moeder niet beantwoord. En vader, die wel heel goed snapte, wat er aan scheelde, trachtte juist nog vrolijker te zijn dan anders. Jaren hadden ze in dit huis gewoond. Hetty en Bram waren er geboren... maar ja, dat was nou toch geen reden, om het hoofd te laten hangen. En plotseling pakte vader moeder om haar middel en begon een ouderwetse Schotse met haar te dansen. En net zo lang klonk het: 'Een, twee, drie, laten we een Schotse maken, Schotse is geen mode meer,' tot

moeder het uitschaterde. Gelukkig maar, zo'n beroerde stemming is nou ook niet alles. Maar toch waren allen min of meer onder de indruk, toen vader voor 't laatst sloot en de sleutel bij de burens afgaf.

‘Wil je wel geloven, moeder, 't is net als toen ik van de zinkende schuit sprong. Alleen, nou, krijg ik een andere, toen niet.’

‘Ja,’ beaamde Bram, ‘en moesepetoes blijft de kapitein. Of niet, hofmeester?’

‘Daar zullen we ons maar niet over uitlaten, m'n jongen Dat is te gevaarlijk!’

En zo merkte niemand, hoe moeder voor het laatst nog eens omkeek, alvorens ze de hoek omgingen. De trein bracht hen naar Amsterdam, waar ze met bekwame spoed van het derde naar het eerste perron moesten, om daar de trein naar Hilversum te nemen. Bram zei niet veel, maar keek des te meer. Hij had zich een plaatsje bij het raam veroverd en keek zijn beide ogen uit. Zoveel indrukken achter elkaar had hij nog nooit te verwerken gekregen en vader moest hem in Hilversum als het ware losscheuren uit de betoveringsban.

Van het busstation naar hun nieuw tehuis was het een vijftien minuten lopen. Direct werd het door de kinderen bestormd. Het was een dier heerlijke, licht en zon doorlatende Gooise huizen, waarachter zich de tuin en de moestuin uitstrekten en - dit was ook van belang - dicht bij vaders werkring.

Met zijn gewone voortvarendheid had Bram weer direct de passende naam voor het huis gevonden. Met een geheimzinnig gezicht ging hij in het midden der kamer staan, riep vader, moeder en Hetty om zich heen en zei.

‘Weet jullie, hoe of dit huis heten gaat?’

‘Nou jongen, zeg 't eens.’

‘Het Huis der Vreugden.’

‘Prachtig,’ zei vader. ‘Maar ik, geloof, dat het zoiets van Sophia heet!’

‘Hindert niets. Stil laten heten. Voor ons wordt dit het Huis der Vreugden.’

‘Amen,’ zei vader, ‘t Zij zo.’

Maar Bram hoorde dit niet meer. Hij was al de moestuin ingehold om de ooftbomen te inventariseren. Sjonge, sjonge! Pruimen, appels, peren, perziken en daar waren struiken met klapbessen en rode en witte bessen, en frambozen, aardbeiplanten, enne.. o, o!.... het Huis der Vreugden!

Hoofdstuk XII.

Het verbond der bloedbroeders en van een knaldichtwedstrijd.

Het begon te beteren, alhoewel Bram 't de eerste dagen nou niet zo buitengewoon naar zijn zin had in het dorp. Ja, zelfs meermalen had hij zich betrappt op een heimwee naar zijn geboorteplaats. En daar was natuurlijk alle reden voor. Immers, Bram had in Laren nog geen enkel vriendje. En vader moest iedere dag bij het werk zijn, terwijl moeder d'r handen vol had met het inrichten van het huis. Zelfs Hetty kon niet met hem spelen, en dit nog wel, waar Bram van de nood een deugd wou maken, aangezien hij anders niet graag met meisjes speelde. Helaas, ze moest thuis helpen. En eenzaam had Bram rondgezworven door de mooie omgeving. Geen oog hebbend voor de Torenlaan in jong groen. Niet voor de weg naar Eemnes met zijn pittoresk tolhuis. Of voor de golvende heidevlakten achter het Sint Janskerkhbf, zo naar beneden, naar het Bluk toe. Dit zou hij pas later leren waarderen. Op dit moment voelde en zag hij slechts de eenzaamheid, welke je als negenjarige knaap sterker voelt dan ieder ander. Geen vriendje te hebben, waar je mee ravotten kunt. Waar je je heerlijke jongensgeheimen mee kon delen en waar je mee kon fietsen en wandelen.

Later was het anders geworden. Eerst op de school had hij zijn vriendjes leren kennen, Wim, het zoon-

tje van de notaris en Pam, die in Blaricum woonde, ‘een stiefkwartierke de hei door,’ zoals ze het in Blaricum zeiden. Op een middag na schooltijd waren ze naar hem toe gekomen.

‘Ben jij het zoontje van de zwemmeester, joh?’

‘Vanmorgen was ik het nog,’ antwoordde Bram.

‘Ik ben Wim van de notaris en dat is Pam. Ga je mee naar huis? Ik woon vlak over je.’

‘Nou, best hoor. Ik heet Bram.’

En zo was de vriendschap aangekomen. Naderhand waren er wel anderen bij gekomen, maar de kern van het troepje bleven de drie ‘lustige vagebonden’, zoals vader Schenk hen noemde.

Twee dagen na dit, terwijl ze na schooltijd achter de zwemschool aan het spelen waren, kwam Wim plots met een pracht idee.

‘Jongens! Ik heb iets moois gelezen in een boek. Van een troep mensen, die een verbond sloten, om elkander in tijd van nood bij te staan. Hoe zouden jullie het vinden, wanneer wij zoiets deden? Trouwens, mijn vader is ook lid van zo'n broederschap. En weet je, dan moeten we elkaars geheimen bewaren en er nooit met een ander over spreken. We nemen een vast teken...’

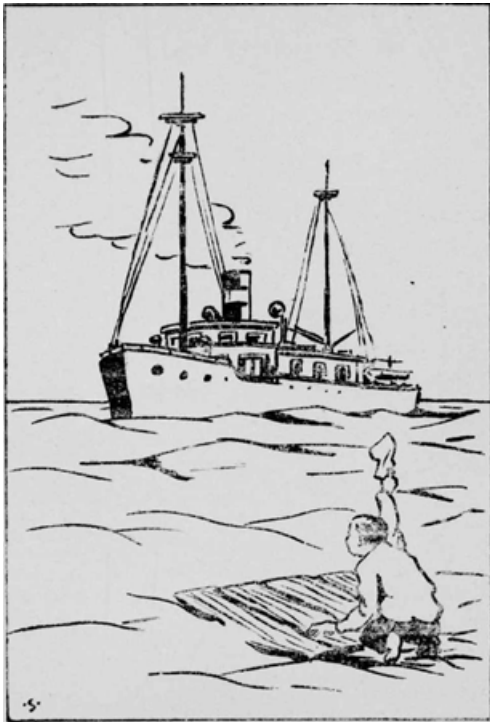
‘Prachtig!’ zei Bram, ‘maar dan moet het een bloedverbond zijn.’

‘Een wat?’ vroeg Pam angstig. ‘Bloed!? Ajakkes!’

‘Nou,’ zei Bram, ‘dat is heel gewoon. Dat deden de Indianen ook. Als je elkaars bloed gedronken hebt dan betekent dat, dat je een bloedverbond hebt gesloten en dus broeders bent. Je hele leven lang moet je dan voor elkaar vechten en doen, want je hebt hetzelfde bloed in je aderen.’

‘Ja maar,’ begon Wim, ‘moet dat nu juist? Dat doet toch pijn? En hoe wil je dat doen?’

‘Niks hoor,’ zei Bram. ‘Pijn doet het niet en het gaat gemakkelijk genoeg. Kijk, we nemen een speld. Heb je lucifers? Zo, dan gloeien we eerst even de

punt af. Dat is om geen bloedvergiftiging te krijgen. Dan prik je je in je arm. Zie je, dat is alles. Daar heb je al een druppel bloed. Nu moet jij dat opzuigen, Wim. Zo, nu nog eens. En nu is het voor Pam. Nou, en dat doen jullie ook. Vooruit opschieten!’

En met een ernst, een beter zaak waardig, slurpten ze van elkander een druppel bloed op ter bezegeling van het ‘verbond der bloedbroeders’, die elkaar zouden helpen, - bij leven en dood!

‘Bij leven en dood,’ herhaalden ze nog eens ernstig.

‘Nu moeten we nog een geheim teken hebben,’ opperde Pam. ‘Een teken, dat anderen niet kennen.’

‘Hum! hum!’ deed Wimpie gewichtig. ‘Een teken.’

‘Weet ik ook,’ zei Bram. ‘We nemen onze wijsen ringvinger van de rechterhand, strekken die en wrijven die driemaal achter elkaar over onze bovenlip. Dat is dan het teken en die drie streken betekenen: Getrouw - in leven - en dood. Hoe is die?’

‘Prachtig!’ vonden ze. En iedere middag na schooltijd zou het verbond bij elkaar komen, om de feiten van de dag te bespreken.

Het kon natuurlijk geen geheim blijven voor de medescholieren, dat er tussen de drie vrienden iets gaande was. Want zij liepen met zulke geheimzinnige gezichten rond en deden zo gewichtig, dat je direct kon merken, dat er iets aan het handje was. En de leden van het verbond deden zo dikwijls het ‘bloedverbondteken’, dat de leraar, wien het gewrijf begon te vervelen, tot Bram zei: ‘Zeg er eens, vrindje, wanneer je verkouden bent, dan moet je je neus met een zakdoek afvegen en niet met je vingers.’

Een onverdiende reprimande, die Bram het schaam rood naar de kaken deed stijgen en die de leden van het verbond 's middags deed besluiten, om de smaad, een hunner aangedaan, te wreken.

Een voornemen, hetwelk gelukkig door andere drukke plannen vergeten werd.

Zondags na het oprichten van het verbond waren de drie bloedbroeders bij Bram in de moestuin aan 't bessen snoepen, toen Bram z'n vriendjes plotseling aan de arm trok. Ssst. Zie je die mijnheer daar? Die daar in dat prieeltje zit. Nou, dat is een dichter, en die schrijft verhaaltjes. En.... weten jullie, wat dat is?

‘Is dat een schrijver?’ vroeg Wim ongelovig. ‘Zo een jonge mijnheer? Och kom. Iemand die schrijft moet toch oud en grijs zijn. En wat is een dichter? Hebben we nog nooit op school geleerd!’

‘O jawel,’ beweerde Pam. ‘Vader Cats en Hooft en Vondel. En dichten is rijmen. Al de woorden op elkaar laten rijmen, zoals jas, bas, das, sas.’

‘O,’ was Bram er direct bij. ‘Dan gaan wij ook dichten. Fijn. En weet je wat, ik ga aan mijnheer vragen, of hij komt luisteren, dan gaan we een dichtwedstrijd organiseren en dan moet mijnheer zeggen, wie het 't mooist gedaan heeft. Wacht maar even, jongens. Ik kom zo terug.’

En met een zwaai van heb ik jou daar vloog Bram over het hek heen, welke de beide tuinen afsloot en ging bij mijnheer de dichter zijn opwachting maken. Deze vond het plan geweldig en besloot direct mede te gaan.

Ze gingen gevieren op de grond in het zonnetje zitten en op voorstel van mijnheer werd besloten, dat er vijf maal de kring rondgegaan zou worden. Die in die vijf maal het meeste aantal punten behaalde, werd winnaar en kreeg twee repen chocolade. Die tweede werd, kreeg een.

Mijnheer zou er eerst eentje voordoen om ze te laten zien, hoe of die knalrijmpjes moesten zijn. Wacht, eentje, die mijnheer nog als kind in België geleerd had.

Vanille-ijs stond in de kast,
 Noe-ka-die, Noe-ka-da.
 Moeder dacht, dat 't boter was,
 Noe-ka-die-ka-da.
 Moeder smeerde 't toen subiet
 Noe-ka-die, Noe-ka-da.
 Op het brood van vogel Piet.
 Noe-ka-die-ka-da.
 Pietje at toen van dit brood,
 Noe-ka-die, Noe-ka-da.
 's Morgens was ons Pietje dood.
 Noe-ka-die-ka-da! A-ha!

De jongens brulden het uit. Was me dat eventjes wat?

‘Nu jij, Bram,’ zei mijnheer. ‘Maar een goeie, hoor. Wacht, ik zal hier op een papiertje jullie naam zetten: Bram, Wim en Pam. Zo, telkenmale, als je er een gedaan hebt, zet ik één punt met het cijfer, dat je krijgt. Wie nu 't hoogste aantal cijfers heeft, die wint. Kom Bram, jij.’

En Bram begon:

‘We zitten in de tuin der moezen
 Over dichtkunst en nog wat te smoezen.
 Nu moet ik heel vlug nog wat rijmen,
 Maar ik heb mijn hersens niet bij me.’

‘Heel goed,’ prees mijnheer. ‘Alleen die tuin der moezen. Dat gaat niet; dat is geen zuivere taal.’

En er werd wat achter Bram's naam gekrabbeld. Nu was het Wim's beurt.

‘Hier ziet u Wim van de notaris,
 Die amper negen jaar is;
 Als u niet gelooft, dat het waar is,
 Vraag het mijn pa dan maar is.’

‘Geweldig, hoor Wim. Jij wordt nog eens een tweede Vondel. Nu jij, Pam!’

‘Ja,’ zegt Pam, ‘dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Kijken, ja, ik heb wat:
 Eén streek in ons land, daar is het maar mooi, Waar of dat is? Wel, in het Gooi.
 Aanschouw je de natuur daar in haar tooi.
 Beklaag je de mensen in hun stadse kooi.’
 ‘Hoor eens eventjes,’ zei mijnheer. ‘Voor dat jij niet dichten kunt, heb je een reuze
 opmerkingsgave. Nee maar, kolossaal. Nu Bram weer.’
 Daar had de olijkert op gewacht, en met een grafstem begon hij:

‘Flietse, flatse, flotse, flots,
 Harkidee, harki-knots;
 Bitse botse, halsie, stots,
 Flense, flanse, rots, knots!’

Nu waren ze los en de grootste dwaasheden werden aan elkaar gerijmd.

Na afloop werd de stand opgemaakt en toen bleek het dat Pam de eerste prijs en
 Wim en Bram ieder een tweede prijs hadden.

‘Ja,’ meende mijnheer, ‘een moeilijke kwestie. Weet je wat, jullie moeten ieder
 nog een rijmpje maken en wie het mooiste maakt, wordt tweede.’

Bram krabde zich eens achter het oor.

‘Zeg, Wim, jij moest maar beginnen. Dat is veel beter.’

Doch de leeperd zei er niet bij, dat hij dan beter zijn kas kon berkenen. En Wim
 liep er in. Hij begon met:

Een hond heeft vier poten, één staartje,
 Een gebakje heet ook wel een taartje,
 Ik voor mij lust liever een taartje
 Dan een hond z'n poten of z'n staartje.
 Mijn zusje die heet Josefine,
 Ze is kampioene in 't kiene;
 Mijn nichtje die heet Caroline,
 Die kan wel halma, niet kiene.’

‘Zeer slecht,’ sprak mijnheer. ‘Deugt niets van. Jij, Bram. Maar denk er om, er moet iets in zitten.’

‘Jawel, mijnheer!’

Mijn vader heeft veel jaren gevaren.
Maar nu wonen we hier, in Laren;
Pa's schip, dat ging naar de kelder,
En wij gingen weg uit Den Helder.
Al mis ik erg mijn Helders duintje,
Ik zit hier in Abrahams tuintje
En zeg het u, zonder te schromen:

‘k Ben blij, dat ik hier ben gekomen.’

‘Kolossaal! Geweldig, hoor! Dat Abrahams tuintje is goed. Neen, maar jij hebt de prijs. Wacht, ik zal ze even van mijn kamer halen.’

En even later kwam mijnheer terug met drie repen. Het was natuurlijk vanzelfsprekend, dat de leden van het bloedverbond alles eerlijk deelden, dat wil zeggen: ieder één. Hierna werd het hele span door Bram's moeder op een glaasje limonade getracteerd, hetwelk een waardig slot van een waardige dag was en sinds die tijd mocht de dichter zich in een grote belangstelling der schooljeugd verheugen, wanneer hij 's morgens zo tegen half negen zijn ochtendwandeling maakte.

Hoofdstuk XIII.

Brams vakantie.

Zaterdags bracht vader Bram en Hetty naar Hilversum en zette hen op de trein naar Amsterdam. Wel vijf en twintig malen had hij die dag herhaald: ‘Zal je nou goed opletten, mijn jongens. Je komt op het vierde perron aan en stapt niet uit, maar blijft zitten tot de trein geheel leeg is. Dan stoomt hij na een tien minuten door en stopt dan aan de andere zijde van het perron. Want diezelfde trein gaat naar Den Helder. Wanneer hij nu aan de andere kant van het perron stopt, dan moet je goed uitkijken of je oom Jan ziet. Die wacht daar op jullie. Waarop Bram, die zich vreselijk beledigd voelde, z'n duim achter z'n bretel stak en ietwat uit de hoogte vroeg: ‘Denkt u soms dat ik een kind ben, vader? Ik kan best voor me eigen zorgen.’

Eindelijk zaten ze goed en wel in de trein, en in Amsterdam troffen ze, precies zoals vader het gezegd had, oom Jan op het perron. Dat was me een weerzien. Oom was uitgelaten. En, hoewel de kinderen nog geen uur geleden gegeten hadden, begon hij uit 'n koffertje, welke tante had meegegeven, allerlei lekkere broodjes te pakken, omdat die schapen natuurlijk wel zouden rammelen. Iets, wat de schapen zich natuurlijk kalm lieten aanleunen en vooral Bram zat met een lust te eten, dat oom zich angstig af-

vroeg of die drommelse jongen een gat in zijn maag had, aangezien hij er positief van overtuigd was, dat zijn zuster de jongen genoeg te eten gaf. En terwijl Brams wangen als het ware uitpuilden, zat hij honderd uit te vragen, hoe of ze wel hun vakantie zouden inkleden en of hij mee mocht hooien. Oom hoefde niks bezorgd te zijn, als hij hielp, dan konden d'r wel twee knechts inrukken. En Bram was weer zo op z'n ouderwets aan het doorslaan, dat de mensen in de coupà elkander glimlachend aankeken. Zo'n kleine Baron von Munchausen ook!

In Langendijk voelde Bram, toen hij nauwelijks op de grond stond, zich weer in de hoogte vliegen en door z'n tante, een stevige struise boerin, zich zo zoenen, dat het klapte. Ze drukte hem zo stevig tegen zich aan, en noemde hem zo innig d'r fijne toereloeres, dat die fijne toereloeres blij was, toen ze hem losliet. Waarna Hetty een goeie beurt kreeg. Direct moest Bram de boerderij bekijken en kennis maken met 'Tilly' de hit, en met 'Bruin-oog', ooms lievelingskoe. En bij het avondeten was hij in een wip goeie maatjes met de knechts, aangezien oom heel kort had aangekondigd, dat dit nou die donderstien van een jongen was, waar hij ze al zo veel van verteld had. En dat ze het hem zo prettig mogelijk moesten maken. Iets wat ze dan ook deden. Bram was drie dagen buiten, toen Dries, de oudste knecht, 's middags naar hem toe kwam:

'Wel... Braam, m'n jong. Wil je eens lachen?'

Nou alsjeblijft. Daar vroeg me iemand of Bram eens lachen wilde. Ook een biet. Altijd toch.

'Wel... zal ik je zeggen. D'r komt hier al een taid iemand 's nachts in de boomgaard om vruchten te stelen. Nou weten we niet wie of dat kan zijn. Maar Bram, nou moet die beslist over die planken lopen om over de sloot te komme, want voor te springen is ze te breed. Nou gaan we vannacht op de loer liggen met een kunnpel en dan moet je maar

es oplette wat d'r gebeurd. Je lacht je eigen een kriek. Let maar op!' Bram sprak er direct met oom over en die vond het goed, mits Bram zich maar goed inpakte, want het kon 's nachts wel eens fris zijn. Om elf uur kwam Dries Bram wakker, hielp hem bij het aankleden en gaf hem een knuppel in zijn handen. Jullie weten zeker wel wat een knuppel is, hè? Zo'n eind hout, dat van onder in een bolvormige dikte eindigt. Nu dan, goed gewapend, met nog twee knechts, gingen ze de boomgaard in, en Bram bemerkte, dat ze de planken wegtrokken en een andere er voor in de plaats legden. Toen gingen ze achter een paar dikke bomen liggen en... wachtten. 'Hu, wat is dat moeilijk,' dacht Bram. 'Dat stil liggen, niets zeggen... neen hoor, dat moest niet te lang duren.'

Maar juist, toen Bram's ongeduld het grootst was, hoorden ze geritsel en gedempt gepraat. Dries hield veelbetekenend zijn vinger voor zijn mond. Vaag zag Bram in het maanlicht de figuren nader komen. Kijk, nu waren ze in het volle licht. Het waren twee mannen. Voorzichtig slopen deze nader en nu waren ze reeds bij de sloot. Waarom sprongen de knechts nu niet naar voren? Daar liepen de twee al op de planken. Kijk!... Krak! bom! Plons! Onder oorverdovend gejuich der knechts begaven de planken zich en vielen de twee kerels in de sloot. O, o, o. Wat was dat koddig. Bram lag languit in het gras, wild met zijn benen te trappelen van het lachen. De knechts echter vlogen naar de sloot, sleepten de twee kletsnatte en totaal verblufte kerels op het droge en Dries vroeg één van hen, de knuppel dreigend onder zijn reeds wit geworden neus houdende:

'Wel, jongelui. - Wat mot jullie hier doen?'

'We zijn verkeerd gegaan. In het donker hebben we de verkeerde weg genomen. We moesten een andere kant uit.'

'Ha,' zei Dries, 'ik zie het al hoor. 't Is schele

Hannes met luie Jaap. Nou begrijp ik, waarom jullie de groenten en het fruit zo goedkoop kunnen geven. Kost jullie toch niks inkoop hè. Zo, zo, waren jullie verkeerd. Ja, dat snap ik. Morgenavond had beter geweest. Wel, wel. Jullie hebt nog geeneens goeien avond gezegd. Niks niet aardig hoor! Zeg Bram, kom eens kijken? Mooie tronies, hè?’

‘La me nou gaan Dries,’ zei de schele. ‘We waren hues verkeerd en we zijn zo nat en zo koud. Moeten we nou ziek worden? Toe, laat ons nou?’

‘Ziek worden,’ begon Dries weer, ‘nee hoor man. En nat en koud, we zullen jullie helpen. Allée mannen, uitkloppen an ze. Worden ze wel droog en warm van en dat zal hen de lust verleren om bij andere mensen te pikken.’

En Bram zag de mannen een pak ransel krijgen als hij nog nooit in z'n leven gezien had, noch zien zou. Ze gilden zo erbarmelijk, dat de mensen op de boerderij er wakker van werden en oom verzocht om er nu maar mee te staken.

‘Waarachtig niet,’ zei Dries. ‘Hier heb je nog een paar peren. En hier wat pruimen. Hé, Hein, geef die luie nog een paar kolen. Wordt hij wat vlugger.’

Eindelijk liet hij de razende en schreeuwende kerels gaan, die zich de eerste weken niet in het dorp durfden vertonen, omdat zij geheel in verband zaten. Stelen bij oom Jan deden ze nooit meer.

Eindelijk was dan de dag aangebroken dat Bram mee mocht hooien. 's Morgens om vier uur werd hij uit bed gepord, wat Bram de opmerking ontlokte - dat hij zeker bij de nachtploeg ingedeeld was'. Dries deponeerde hem op de wagen en Bram mocht op het rechte stuk weg de leidsels vasthouden. Met een hoofd, rood van opwinding stond hij in de wagen en Bram's wonderlijke fantasie begon weer te werken. Zo moest hij nou het land door kunnen trekken. Van Noord tot Zuid en van Oost tot West en dan meedoen aan wedstrijden. En dan iedereen verslaan.

En overal waar hij dan kwam, daar zouden ze zeggen: Kijk, daar heb je die kranige Bram Schenk, die zo prachtig rijden kan. En ieder zou voor hem buigen en mooie, lieve meisjes zouden hem bloemen geven, en zouden zingen: Heil hem! Heil hem! Onze Bram, die zo goed paarden kan leiden.'

'Hè Braam,' klonk Dries' lijkige stem, 'sta je te suffen jong. Je laat het paard haast in de sloot lopen. Je bent ook een koetsier van lik me vessie!'

Floep, daar vloog weer een fantasie als een zeepbel uit elkaar. Telkenmale als Bram door zijn wondere verbeelding mooie hoge idealen zocht, kwam er één of ander ding, welke hem ruw-weg op de aarde en in de werkelijkheid terug gooide. Zoals het steeds in het leven gaat.

Eindelijk kwamen ze op het veld aan en met de andere knechts en enige dagloners werd begonnen het hooi op hopen te zetten. Er werd flink doorgewerkt, tot om negen uur een der meiden van de boerderij eten kwam brengen.

Toen was het rust. Er werd gebeden en gegeten. Om kwart over negen werd weer begonnen, doch Bram geloofde het wel. Hij had al niet te veel gedaan, maar nu was hij helemaal dood af. 't Was je dan ook een betrekking in de brandende zon, zonder een beetje schaduw, zonder verkoeling te draven en te doen. Hoe hielden die knechts het uit. Hun hemden stonden open, de mouwen opgekruld en je zag het zweet op hun huid staan.

Geweldig, die kerels.

Bram zocht een plaatsje achter een hooischelf en ging op zijn gemak de zaak eens bekijken. Pfui. Wat een hitte. Wat werkten die mensen regelmatig. Op, neer. Eén, twee. Op, neer.... arm ... warm ... hè... En Bram, die het vroege opstaan niet gewend was, doezelde lekker in slaap, tussen het geurige hooi, niet lettend op het gezonde, doch uiterst vermoeiende boerenwerk Niet denkend meer aan zijn groot-

spraak in de trein, dat hij wel het werk van een knecht zou doen. Hij werd pas wakker, doordat hij een waggelend geschok voelde en zijn ogen openend, ontwaarde hij, dat hij boven op een hoop opgestapelde wagen met hooi lag, die zich langzaam voortbewoog. Hij had zo vast geslapen, dat de knechts, nadat ze de wagen hadden opgeladen, hem voorzichtig hadden opgetild en zo meegenomen.

Thuis echter had hij weer allemans praats over z'n helpen en liet zich door tante maar goed volproppen omdat je van dat werk toch zo een honger kreeg.

Veel meer avonturen en snaakse streken beleefde onze vriend in zijn vakantie. Deze zijn echter niet alle te vertellen. Daarvoor is ruimte te kort. Misschien later.

Laten we echter vermelden, dat Bram genoot en dat hij, terug in Laren, wekenlang niet uitgepraat was over zijn oom en diens boerderij en de broeders van het bloedverbond in geuren en kleuren vertelde van de kostelijke bestraffing van de twee dieven.

Besluit.

In de vorige bladzijden heb ik jullie een paar grepen gegeven uit het leven van een Hollandse jongen. Het waren slechts enkele uit dit aan leutige jongenspret zo rijke leven. Bram groeide verder als een flinke jongen, die op het ogenblik al hard aan het studeren is en eerlang - laten we er het beste van hopen - de trots van Neerlands advocatenwereld zal uitmaken.

Het waren slechts bonte dagen uit zijn leven.

Het toversteentje.

In het nest van elk sijsje ligt bij de eitjes een klein steentje. Dat is een toversteentje, dat maakt dat je het nest niet vinden kunt.

Als je het toevallig toch vindt, kan je het steentje gerust meenemen en het is heel gemakkelijk jezelf onzichtbaar te maken. Het gebeurde eens, dat een jongen zo'n steentje vond en al spoedig bemerkte hij, dat anderen hem vlaklangs liepen, zonder op te zien. Het zingen der vogels klonk hem ongewoon. Hij verstond de taal der vogels en was zelf volkomen onzichtbaar. In het eerst was hij daar wel blij om. Je kunt best een voetbalwedstrijd bijwonen als heb je geen geld om een kaartje te kopen overlegde hij, of als het schoolwerk moeilijk was, met sommen bijvoorbeeld had hij nog al eens last, dan kon hij stiekum in het boekje van de meester kijken en alle antwoorden overschrijven. Hij schaterlachte van ondeugende pret en schrok, dat er een paar kinderen angstig keken in zijn richting.

‘Hoorde je dat geluid?’ vroegen ze elkaar. ‘Net of daar een jongen lachte. Ga mee,’ zei een ouder meisje, ‘d'r is niemand.’

‘Zie je me niet?’ vroeg nu de jongen met het steentje in de hand. Gillend holden de kinderen weg. Ze werden natuurlijk bang, omdat ze niemand zagen en toch een stem hoorden.

De jongen werd er nu zelf ook wat angstig door en ging maar vlug naar huis, naar zijn kamertje en legde het steentje in zijn schooltas. Aan tafel bemerkte niemand iets vreemds aan hem en het was dus duidelijk dat je weer gewoon zichtbaar werd als je het steentje maar niet bij je droeg.

Na de maaltijd vroeg vader: ‘Piet geef mij vlug even je schooltas, er was een riempje af nietwaar dan zal ik dat er nu aanzetten.’ Het kostte Piet heel wat moeite de schooltas weer terug te vinden, maar toen hij haar aan zijn vader wilde overreiken zag die noch de tas noch Piet. Zijn ouders schrokken vreselijk van de stem die ze hoorden, terwijl Piet nergens te vinden was.

Opeens zagen ze hem weer en Piet zei: ‘Vader de tas staat hier vlak naast mijn hand.’ ‘Waar was je daar straks?’ vroeg zijn moeder, ‘en waar is nu die tas?’ Piet's vader tuurde en tuurde. ‘Hé ja, daar staat toch de tas, je ziet dat ding haast niet.’ Maar nu schrokken Piet en zijn moeder geweldig, want vader was verdwenen en ze hoorden hem zeggen: ‘Ik zal je boeken en die andere dingetjes zolang op tafel leggen, dat stop je d'r straks maar weer in.’

Meteen was vader terug, maar nu zagen ze geen van drieën de tafel. De goede mensen geloofden niet aan spoken, maar wat er hier gebeurde hadden ze nog nooit beleefd. Toen kwam Piet eindelijk heel benauwd met z'n steentje voor de dag. Eerst wilden ze hem niet geloven, maar toen ze zagen dat je door dat steentje allerlei dingen kon laten verdwijnen, en ook je zelf, borg vader het zorgvuldig in een doosje en zette dat in een veilig hoekje, dat ze alle drie goed zouden onthouden, want je zag het doosje natuurlijk niet en kon het alleen goedschiks terug vinden als je precies de plek wist waar het stond. ‘Dit steentje kan ons geweldig te pas komen,’ zei vader. ‘We zullen eens overleggen wat we ermee kunnen winnen.’

Weken en maanden verstreken er, zonder dat iets gebeurde.

‘We hebben geen haast,’ zei vader altijd. ‘De tijd zal het ons leren,’ zei moeder en zo bleef het toversteentje rustig op de plaats waar het gebracht was.

Toen gebeurde er iets vreselijks. Er kwam oorlog en de troepen van generaal Van Dalen overstroonden de ene provincie na de andere.

Gelukkig kon de vader van Piet nog blijven werken.

Maar de tijden werden al moeilijker. Het brood werd duur en de mensen konden bijna geen geld meer verdienen.

Elke avond grepen de mensen haastig naar de krant. Ze hoopten maar, dat ze lazen hoe het land nog gered kon worden. Helaas, al verder drong het leger van generaal Van Dalen op, en het zou niet lang duren of de hoofdstad werd omsingeld.

‘O, beste man,’ zei Piet's moeder, ‘wat moeten wij beginnen als het leger hier voor de hoofdstad komt?’ Vader zag somber voor zich heen. ‘Met het toversteentje is misschien nog iets te bereiken,’ zei hij op nadenkende toon. ‘Komaan, ik moest maar eens onderweg gaan.’ Op de kast langs de muren vonden ze het toversteentje en toen vader het eenmaal in de hand had, kon hij het weer duidelijk zien. Voorzichtig borg hij het in een vestzakje en toog op weg, na de beste wensen van moeder en Piet te hebben meegekregen. Nog geen uur was vader buiten de stad of daar kwamen de regimenten al aan. Ze droegen wapperende vaandels als begrepen ze reeds dat er geen tegenstand meer werd geboden. ‘Halt!’ riep vader zo duidelijk hij kon.

Onmiddellijk bleven de manschappen in de voorste gelederen staan. Ze dachten ten dat het een gewoon commando was. Die daar achter liepen haalden de stilstaanden in en bleven vanzelf ook staan, zodat de compagnieën tenslotte alle, zonder dat ze de oorzaak begrepen, halt hielden.

‘Breng dadelijk de hoofdman hier,’ zei vader tegen een officier, die van schrik zijn sabel liet vallen. ‘Mannen,’ riep de officier, ‘waar komt die stem vandaan?’

Vader schaterlachte. Hij zag, dat ze allen bang werden. ‘Beste man, je bent een braaf soldaatje en voor de recruten ben je een gewichtig officier. Voor mij ben je niets. Een stofje, begrijp je dat?’ ‘Eh.... eh.... bent u een spook mijnheer?’ vroeg de officier nederig. ‘Och klets niet, spoken bestaan toch niet. Ik ben de oorlogsgod Mars.’ Van ontzetting week al het voetvolk achteruit en de ruiters hadden grote moeite hun rijdieren in bedwang te houden.

‘Genadige heer Mars,’ stamelde de officier, ‘mag ik u voorgaan tot de aanvoerder?’

‘Verstandig gesproken officier,’ bulderde vader zo woest hij kon. Hij rammelde luidruchtig met zijn timmermansgereedschap, opdat de soldaten, waar hij langs liep, zouden denken dat hij een zware wapenrusting droeg.

Bij de hoofdman aangekomen boog de officier diep. Maar vader gaf hem olijk een zetje met de voet zodat de deftige kwibus omrolde.

‘Mars!’ brulde hij. Met zijn meetstok porde hij het paard in de ribben en links en rechts wierp vader een paar brandende lucifers, die op vonken geleken, die uit hem sprongen. ‘Hoort mij aan en haast u mijn bevel te gehoorzamen. Nog nimmer heeft Mars een uur met zich laten spotten!’ De hoofdman, hoewel zeer moedig, begreep toch dat er tegen deze geweldige geest niet te vechten viel. Trots en vastberaden boog hij en vroeg: ‘U wenst, machtige Mars?’ ‘Keer naar de hoofdstad van uw eigen land, want daar wacht u een nieuwe veldslag. Als ge de terugtocht in één dag haalt, zal ik zorgen dat je de komende slag wint. Dit is mijn hoog en onveranderlijk besluit. Haast u mensen, kind je bent nog niet in ongenade bij mij, want je bent een dapper aanvoerder!’ Toen

zweeg vader en bleef roerloos naast een boom staan zodat niemand per ongeluk tegen hem op zou lopen. In keurige gesloten gelederen trokken de veroveraars terug. Angstig starend in de richting waar ze het laatst de bevelende stem hadden gehoord.

Des avonds al stonden de kranten vol van het wonder. Er werden allerlei gissingen gemaakt en natuurlijk nog veel meer vergissingen.

Op het laatst zag de vijand, dat wij sterker waren dan hij, schreef een opschepperig dagblad heel laconiek en zo kon de vader van Piet alweer zien hoe diep ondankbaar of sommige mensen zijn. Inplaats van te zeggen hoe het komt weten we niet maar we zijn heel blij, geloofden velen warempel, dat zij of hun hoofdman wel een grote indruk op de teruggetrokken troepen hadden gemaakt. Werkelijk moesten deze troepen voor hun terugkomst hun eigen land opnieuw veroveren en toen ze veilig en wel thuis waren hadden ze genoeg van oorlog, zodat er voortaan vrede bleef.

Het winterfeest van de blauwe vogel.

Midden in de winter is de blauwe vogel jarig. Je kunt nooit aan hem zien of hij ook onder wordt. Hij bleef altijd en voor altijd dezelfde blauwe vogel, maar wel geeft hij elk jaar een feest en dat noemen ze daarom maar zijn verjaardag. Weet je wie er allemaal op het feest uitgenodigd worden? Dat zijn er heel wat en je hebt er zeker vriendjes en vriendinnetjes bij. Laten we eens om een hoekje gluren wie er alzo bij de blauwe vogel binnenstappen. Ik zie daar al een ondeugend lachend jongetje met een veer op zijn hoed. Dat is Peter Pan. Die jongen hoort thuis in de Engelse sprookjes en die heeft dus een heel reisje gemaakt. Naast hem loopt Roodkapje. Dan volgen Hans en Grietje. De wolf met de geitjes, moeder de gans, Klein duimpje met zijn broers en Duimeliesje op haar zwaluw, Sneeuwwitje en de kabouters en alle sprookjesfeeën en koninginnetjes, waarover je wel gelezen hebt. In de kooi van de blauwe vogel wordt een heerlijk diner gegeven en daarvan mogen allerlei dieren mee genieten. Kleine elfjes zweven van alle kanten uit het donker aan en dragen kleine schaaltes met de heerlijkste gerechten in de kooi. Ze vliegen zo maar door de tralies in en uit. Die zijn ook wijd genoeg, dat de sprookjeskinderen er door kunnen huppelen.

Alleen de blauwe vogel zelf is veel te groot en

toch.... Als hij wil, vliegt hij zo weg. En dat doet hij ook werkelijk heel dikwijls, maar nooit dat de mensen het zien.

Als al de sprookjeskinderen aan tafel zitten, komen muizen, konijnen, jonge haasjes en allerlei kleine vogeltjes binnen en voor elk van hen in een klein stoeltje klaar gezet. Een krekel speelt op de viool en daarbij zingt een nachtegaal. Later na het diner worden er vrolijke spelletjes gespeeld. Zo gaat het door tot na middernacht. Dan krijgen alle bezoekers nog een mooi geschenk mee als herinnering aan het winterfeest en na een vrolijke rondedans gaan allen echt opgetogen naar huis.

De geleerde boer.

Op een grote welvarende boerderij werd Arnold Brandenburg geboren. Hij leerde vlijtig op de school in het dorp en later op het Gymnasium in de stad, zes uren sporen ver van het huis van zijn ouders. Altijd had zijn vader gehoopt dat Arnold later iets in de regering te zeggen zou krijgen, want er kon best wat voor de boeren gedaan worden, dacht de brave maar niet zeer snuggere landbouwer. Hoe geheel anders kwam dat uit. Later toen Arnold van het Gymnasium naar de Universiteit ging en altijd maar verder studeerde, hoorde je al meer en meer over hem spreken. Hij was wel in de politiek gegaan maar werkte daarin juist de boeren tegen. De burens van de oude landbouwer Brandenburg zeiden: ‘Waarom heb jij je zoon laten studeren, wilde jij ons ten val brengen?’

En het hielp hem niet of hij zei: ‘Ik had juist gedacht dat het door hem voor ons goed zou worden.’ Allen in de omtrek haatten de oude boer en zochten hem zoveel mogelijk te benadelen. Daarom verkocht Brandenburg het huis en het erf voor een lage prijs en ging van die kleine som geld in een provinciestadje wonen, waar hij een kleine groententuin hield en wat bloemen voor het huis.

Zijn vrouw was sinds lang gestorven en een oud vrouwtje verzorgde zijn klein huis.

Ze hield het alles keurig en ze besteedde veel zorg aan meubels en houtwerk. Ze had hier al zolang gewoond en het was haar alles dierbaar geworden. Het kleine nette keukentje. Het keldertje en de kleine zolder zelfs, waar ze het wasgoed droogde. In het stadje werd ze dikwijls nageroepen voor heks, door ondeugende schoolkinderen. Zeker omdat ze geen mooi gezicht had en krom, en ook omdat ze een oude zwarte poes had die altijd langzaam naast haar voortstapte als ze boodschappen deed in de winkelstraat. Meestal op een stil uur en op het laatst altijd voordat de twee scholen van het stadje uitgingen. Ze verzorgde de oude boer Brandenburg als een zoon. Maar sprak in de winkeltjes altijd van 'mijnheer'. Ze was zelf nog heel pienter, maar deed het altijd voorkomen alsof mijnheer hoog boven haar stond in aanzien en geleerdheid. Mijnheer had immers een zoon die zo geleerd was en die ver in de grote stad heel veel te vertellen had. Die zoon kwam wel nooit thuis. Hij was na de dood van zijn moeder nog maar eens geweest op de boerderij, maar hier.... och zo'n staatsman komt hier niet meer, dacht ze nederig.

Het is hier alles te klein voor voorname lieden. Maar plotseling gebeurde het, dat er een dure auto in het stadje kwam en de bekende staatsman kwam het kleine voortuintje door om zijn vader te bezoeken. Dat het bezoek maar een bedoeling had heeft nooit iemand geweten. De staatsman kwam geld lenen. Hij nam de cheque van zesduizend gulden nauwelijks aan. Het was maar een kleinigheid voor hem. Dat hij geen stuiver meer bezat en dat de auto hem niet toebehoorde bleef geheim. Zelfs dat zijn politieke partij in duigen viel en hij met zeer ondergeschmikt werk weinig kon verdienen, bleef een geheim. Gelukkig beleefde de oude boer het niet, dat al zijn geld werd opgemaakt en van de armoede van zijn zoon in de politiek was hem nooit iets bekend geworden.

Tot zijn laatste levensogenblik dacht de oude Brandenburg, mijn zoon wordt nog eens het hoofd van de staat en dan wordt het goed. Voor zijn dood nam hij afscheid van zijn zoon en ook toen was zijn bewondering nog bijna eerbied.

Vele jaren daarna gebeurde het op een regenachtige middag, dat de oude huishoudster een brief onder de deur geschoven vond en daardoor kwam er een grote verandering in haar leven.

In de brief stond: Leg vanavond klokslag 10 uur duizend gulden neer in de achtertuin bij het hek. Als je het niet doet, verbranden we je levend, want je bent een heks! - Bevend van angst zat het vrouwtje die avond alleen in haar huisje. Wat moest ze beginnen. Als ze naar buiten ging, om bij de veldwachter hulp te vragen, werd ze misschien meteen al aangevallen. Maar als ze vóór 10 uur het geld niet had neergelegd, zouden de rovers het huis in brand steken. Och, och, wat een tijden beleefde ze en hoe wisten die bandieten, dat hier nog geld was. Onverwacht kwam er redding. Ze hoorde een auto stilhouden voor het huis en om het gordijn ziende, zag ze hoe de veldwachter uitstapte en wees, terwijl hij zei: 'Hier is het, mijnheer!' Even daarna was de geleerde heer Brandenburg binnen. Hij kwam, om te spreken over zijn vader en informeerde al spoedig naar diens nalatenschap. De oude huishoudster verzekerde, dat mijnheer reeds alles bezat, wat zijn vader had toebehoord en vertelde dan in één adem van de dreigbrief, die ze had ontvangen.

'Wees maar gerust,' zeide Brandenburg, 'want als er een auto voor de deur staat, durven de rovers zeker niet te komen!'

Zo was het ook. Er gebeurde niets die avond, behalve, dat Brandenburg had vernomen, dat de oude huishoudster een grote som geld verborgen hield. Hij raadde haar aan het geld naar een Bank te brengen en ook naar een andere stad te verhuizen, zodat nie-

mand wist, dat ze geld had. Helaas, hoe goed ze het aanhoorde, ze deed het niet en op een Decembernacht had men bij haar ingebroken en haar geld gevonden. Van schrik verloor ze haar geheugen en wist niet meer, waar ze het voornaamste bedrag geborgen had. De politie zocht, maar kon de slimme inbrekers nergens vinden.

Nadat ze in een rustig tehuis een goede verzorging had gevonden, werd haar huisje voor onbewoonbaar verklaard. Het was te oud en te vermolmd van balken, om het nog langer te sparen. Uit medelijden kocht Brandenburg het huisje voor een behoorlijk bedrag, dat hij van een vriend leende. Van dat geld kon de goede ziel dan nog een rustige oude dag hebben. Toen het huisje werd gesloopt, kwam in de kelder de verdwenen schat te voorschijn. Brandenburg wilde de grote som natuurlijk aan de eigenares teruggeven, maar ze had niet meer geld nodig. En daarom kocht hij de oude boerderij van zijn vader terug en bracht het bedrijf geheel tot herstel. Met de omwonende boeren sloot hij vriendschap en ze noemden hem onder elkaar: de geleerde boer. Hij kreeg nu de gelegenheid zijn ideeën te ontplooien, werd dijkgraaf en lid van de Gemeenteraad en deed heel veel in het belang van de polder en zijn bewoners. Wel niet als staatshoofd, zoals zijn vader het vroeger had gehoopt, maar hij was gelukkig en wist mee te werken aan de voorspoed van anderen.

Het liedje uit het Paradijs.

Heel, heel vroeger, bestond het Paradijs. Dat is een tuin, waarin alle mensen en dieren en planten en alles heel gelukkig moet zijn.

‘En nu moet je eens goed opletten,’ zei de boswachter tot zijn neefje Frits. ‘Hier in het bos woont een gele vogel en dat is de wielewaal, en dat is nu eigenlijk een paradijsvogel.’

‘Och, oom is het heus en hoe weten de mensen dat?’ vroeg Frits. ‘Dat kun je horen’ zei Oom. ‘De vogel heeft vroeger een liedje gekend en dat is hij vergeten. Alleen de eerste twee regels zingt hij telkens goed, maar de volgende twee die kan hij maar niet terugvinden. Daarom zwerft de wielewaal altijd in stille donkergroene bossen, want hij hoops steeds, dat die andere regels hem eens te binnen schieten.’ ‘En dan, Oom!’ vroeg Frits. ‘Wel,’ zei Oom weer. ‘Dan is hij ineens terug in het paradijs en met hem alle wielewalen.’

‘Tjonge,’ zei Frits, ‘ik zal ook eens verzinnen, want misschien vind ik het wel.’

Toen Oom het bos in was en Frits weer alleen lag op het balcon, onder zijn deken, want hij was hier voor zijn gezondheid buiten zie je, toen duurde het niet lang of daar kwam al een wielewaal. Hij was goudgeel. Op een tak dicht boven Frits floot de vogel twee regels en toen keek hij of die slaper daar soms

al wakker was. Frits dacht er over hoe de twee andere regels zouden kunnen zijn, zodat ze met die eerste een aardig wijsje vormden. Daarom floot hij er iets bij wat niet kwaad klonk.

De gele vogel floot meteen weer de twee eerste regels. Telkens probeerde Frits nu iets anders. Je kon immers nooit weten of hij soms net het goede vervolg geraden had... maar nee, aldoor weer antwoordde de wielewaal de eerste twee regels en 's avonds aan tafel zei Frits tegen Oom:

‘Oom, ik geloof dat de wielewaal voorlopig nog niet in het paradijs is. Ik heb de regels ook niet kunnen vinden hoor.’